

Українські Вісті

ТИЖНЕВИК ПОЛІТИКИ, ЕКОНОМІКИ, КУЛЬТУРИ І ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ

Рік XVII. ч. 51/1477/

Herausgeber: Verlagsgesellschaft „Ukrainki Wisti“ Verlagsort: Neu-Ulm/Donau
 Druck: Verlagsgesellschaft „Ukrainki Wisti“, Neu-Ulm/Do., Schließfach 32 — Tel. 77529

Неділя 17. грудня 1961 р.

ЗВЕРНЕННЯ

III-ГО З'ІЗДУ ДОБРУСУ В НІМЕЧЧИНІ ДО УКРАЇНЦІВ НА БАТЬКІВЩИНІ

Шлемо всім українцям на батьківщині та по неосяжних просторах ССРС розсіяних, тим, що є відносно вільні й тим, що в тюрмах і по концентраційних таборах перебувають, наш гарячий, братерський привіт!

Нас ділять великі географічні простори, та, проте, вони не можуть нас відокремити одне від одного, наших надій і сподівань від ваших. Ми живемо тими ж надіями на волю й незалежність нашої батьківщини як і всі там, по той бік залізної заслони, і для цього працюємо та офіруємо всі свої сили й своє життя.

Живемо в часи ліквідації колоніалізму в усьому світі. Сьогодні звільняються від колоніальних пут низка народів, що ніколи ще не мали національної незалежності й своєї держави, — вони дістають свободу й право жити своїм життям у своїй власній державі, — жити в «своїй хаті», як казав наш великий Шевченко, з своєю правдою в ній, з своїми ніким непотоптаними й неузурпованими правами.

І тільки наш нарід у цей час перебуває в страшній колоніальній неволі, в червоній імперії в достоянні московській «тюрмі народів». Ця імперія, країна модернізованого й жахливого рабства, назовні заличкована під «інтернаціоналізм», під «комунізм», але ми й ви прекрасно знаємо, яка ціна тому личкуванню, — що за ним криється.

Сьогодні сама КПСС устами Микити Хрущова примушена була здемаскувати жаску багато-багаторічну сталінську практику, несамовиті висієкції, пророблені Сталіном над низкою народів, а над нашим народом пасамперед. Але це демаскування колоніальної практики сталінізму нічого в суті речей не змінило, — московський колоніалізм, як антинародня, лота система національного упослідження й дискримінації та соціального визиску лишається й надалі тією самою. Зняття імені Сталіна над каторгою московської червоної імперії не ліквідує самої каторги. Над нею лишається й далі найменування те саме в основі і та сама суть під ним: це найменування «єдиної країни побудови комунізму», а по-суті — московської імперії, як система державного капіталізму в соціальному пляні, і як системи московського фашизму в пляні політичному та ідеологічному. Це колоніальна, рабовласницька система з московським пануванням.

Ми не є расисти й далекі від його проповіді. Але ми здаємо собі справу зі справжнього стану речей і хочемо урівняння в правах усіх народів, без «старших братів» і без «менших братів», без пануючих і без рабів їхніх, без гегемонів і без приречених ними народів на історичний заник, на зігнення з історичної арени. Всі народи рівні. І в цій сім'ї вільних народів світу мусить бути належне місце й для нашого великого, багатостраждального, але неупокореного народу, для нашої України!

Ми маємо ці права. За здійснення їх ми боремось і будемо боротися одностайно і всі як один, плече-в-плече!

Ми говорили правду світові й світ вірив нам. Та ще більше він нам повірив тепер після хрущовських розкриттів сталінських злочинів, за які відповідальні й усі сталінські «соратники» та

«опричники», хрущови й маленковичи, сулови й кагановичі в однаковій мірі.

Але мало говорити правду, треба ще за торжество її боротися всіма засобами.

В сьогоднішньому укладі сил у світі большевицька ситуація не найкраща, а навпаки, — комуністична колоніальна система втрачає все більше свою силу та свої моральні капітали й можна з певністю сказати, що при дальшому загостренні міжнародних стосунків та загостренні внутрішніх протиріч у Московській імперії, що імперію чекає велика катастрофа. Це може бути та революція, якої московські можновладці так бояться. Привид тієї революції був підвієс так грізно, на всю височину, в застрашуючому повстанні угорського народу в 1956 році. Тоді Московську імперію врятували лише московські танки й панцерні дивізії, кинуті великою кількістю на маленький шматочок землі. Але що врятує московську каторгу народів, якщо революція вибухне на всіх великих її просторах?!

Це буде логічне завершення того історичного процесу, що так фатально був започаткований узурпаторами народньої волі й народніх сподівань у попередній великій революції, що звели всі ті надії нанівець, реставрувавши царську ганебну каторгу.

Розпад імперії принесе нам, нашому народові свободу й державну незалежність.

Економічна хроніка з світу

Найбільший автомобільний завод Німецької Федеральної Республіки «Фольксваген» випустив у грудні ц. р. п'ять млн. автомашин з часу закінчення другої світової війни. Завод подарував своє ювілейне авто Міжнародному Червоному Хресту в Женеві. Завод «Фольксваген» був досі державним підприємством, але на початку цього року його денационалізували й перетворили на акціонерне товариство.

Італія й Албанія підписали торговельну угоду терміном на 3 роки; опрацювали також список товарів для експорту й імпорту на 1962 рік. Угода передбачає збільшити на 50% торговельний обіг між обома країнами. Товарообмін між Італією й Албанією наступного року досягне 8 млн. дол., — досі він не перевищував 2,5 млн. доларів. Згідно з новою угодою, італійський експорт до Албанії включає в себе хемікалії, промислове спорядження, устаткування для зрощувальних робіт, молоді оливкові дерева, а також фрукти. Албанія вивозитиме до Італії залізну руду, нафту, бавовну. Збільшення італо-албанського торговельного обігу пояснюється значним скороченням торговельних взаємин між Албанією та Советським Союзом. (ІМТ)

Американське відомство дослідів космічного простору асигнувало 0,5 млрд. дол. на підготовку запуску космічного корабля з двома пілотами для посадки на Місяць. Запуск відбудеться за допомогою двох ракет. Перша ракета виведе в орбіту навколо Землі супутник з джерелом енергії, якої буде достатньо для лету на Місяць. Друга ракета виведе на ту ж орбіту космічний корабель з двома пілотами. На орбіті навколо Землі ці два набії поєднаються в один

Тільки — під лежачий камінь вода не біжить!!.

Для наближення цього ми офіруємо всі свої сили і, як треба буде, своє життя.

Вітаючи своїх братів і сестер на Батьківщині та здаючи собі справу з жорстокости й немилосердности системи большевицького терору, ми не закликаємо вас ні до яких повстань, до ламання муру лобом. Ні, ми закликаємо вас до національної солідарности, до моральної стійкости, до віри в краще наше майбутнє, та до кропіткої муравлиної праці в ім'я його наближення на ниві плекання й зберігання нашої культури, нашої мови, нашої християнської моралі, національного братерства, зберігання національних традицій і виховання млогопокоління для згаданої високої цілі, як не тільки високих ідеалістів, а й високих фахівців у всіх галузях науки, народнього господарства, державного управління, свідомих громадян з ясним соколиним зором і гордим волелобним українським серцем.

Прийде день — і слово належатиме їм.

Дорогі брати і сестри! І найдовша ніч має свій кінець. Має свій кінець і тяжка ніч нашої неволі. Бо її доля, доля останньої й найжорстокішої імперії, в наш час ліквідації колоніалізму, перерішена.

Хай же живе велика наша Батьківщина — Україна! В сім'ї народів, що ділять разом тяжкий іспит московської неволі, вона разом з ними здобуде собі свободу.

III- з'їзд ДОБРУСУ в Німеччині

Короткі вісті

Двоє польських громадян — архітектор Владислав Клановський і кресляр Анджей Цюлковський, які перебували у Відні з групою польських туристів, звернулися до австрійських чинників з проханням надати їм право політичного притулку. Обом утікачам це право надали, і група польських туристів виїхала до Чехо-Словаччини без них.

Переклади сучасних американських письменників, які виходять у Польщі, продають протягом першого місяця. Те ж саме можна сказати і про книги сучасних англійських, французьких та італійських письменників. (ПК)

Уряд Німецької Федеральної Республіки схвалив законопроект про збільшення терміну військової служби з 12 місяців до 1,5 року. Міністер оборони Штраус подав: якщо цей законопроект затвердить парламент, він забезпечить створення дванадцятьох дивізій бундесверу в повному складі до середини 1963 року; це було б на 0,5 р. пізніше, ніж цього вимагало від Західної Німецьчини командування НАТО. В Західній Німецьчині тепер найкоротший термін військової служби з усіх країн НАТО.

9. грудня 1961 р. проголошено незалежність Тангаїки — підопічної території ОН у Східній Африці. З часу першої світової війни Тангаїка перебувала під англійським правлінням. Нова держава відразу ж стала членом Британської спільноти народів, а королева Єлисавета — номінальним головою нової держави. Тангаїка має площу, приблизно, 940 000 кв. кілометрів. Населення — майже 9 млн. осіб.

Комуністична небезпека, яка загрожувала Південному В'єтнаму з боку Північного, тепер значно збільшилася і стала цілком явною. Комуністична влада Північного В'єтнаму значно посилила свої заходи, щоб захопити Південний В'єтнам. Є дані, що свідчать про збройні спроби зробити переворот у Південному В'єтнамі; також є докази зв'язків комуністичного керівництва в Ганой з комуністичними партизанами в Південному В'єтнамі. Советські транспортні літаки доставляють боєприпаси з Північного В'єтнаму до Південного, де діють комуністичні партизани силою 16 000 осіб. (ЗДД)

Звернення Видавництва „УВ“ до читачів

Читачу! Чи Ви вже відновили передплату „УВ“?!

На теперішньому етапі боротьби за здійснення українських національних ідеалів, в сучасних умовах, преса належить до найефективнішої зброї. Цю зброю треба нам всіляко удосконалювати й зміцнювати.

До найреальніших і найпевніших засобів утримування преси належить передплата її. Чим більша кількість передплатників, тим міцніше стоїть кожний часопис фінансово. Це, ясна річ, в наших умовах не кає потреби підтримки часопису пожертвами на Пресовий фонд, бо ж за нами не стоїть держава, яка дає дотації пресі, і не стоять такі великі читачькі маси, як то буває в нормальних умовах існування серед свого народу, які уможливають існування часописів на самій передплаті. Але і в наших умовах збільшення кількості передплатників великою мірою зменшує потребу в додатковій матеріальній підтримці. Цебто зменшує

потребу вдаватися до збірок на Пресовий фонд.

Тому:

ЧИ ВИ ВЖЕ ПОНОВИЛИ ПЕРЕДПЛАТУ «УВ» НА НАСТУПНИЙ РІК?

Якщо ні, — поспішайте це зробити. А також постарайтесь приєднати ще хоча одного передплатника нашого часопису. **ХОЧА ТІЛЬКИ ОДНОГО!** І якщо це зробить кожний, тобто якщо кожний старий передплатник приєднає ще одного нового, то відпаде взагалі потреба вдаватися нам по жертви на Пресовий фонд, тобто відпаде потреба протягати руку. Це була б найпростіша й найкраща розв'язка проблеми з фінансами для часопису «Українські Вісті».

ПОНОВЛЮЙТЕ Ж ПЕРЕДПЛАТУ «УВ» НА НАСТУПНИЙ РІК!

ПРИЄДНУЙТЕ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ!

Адміністрація «УВ»

Преса нині є наймогутнішою зброєю в боротьбі проти ворога. Щоб цю зброю сталити, треба її матеріально підтримувати

Ігор ГУЗЕНКО
(Канада)

Червоний прапор над столицею Канади

Багато непростимих недоречностей зробили й наговорили політичні діячі Заходу; багато шкоди принесло справі демократії їхнє повне нерозуміння наших смертельних ворогів — комуністів. Ось, приміром, один із них, на високому становищі, говорить, що воліє жити під комунізмом, аніж померти в атомній війні. Та ще й додає, що, живучи під Хрущовим, він матиме можливість боротися з комунізмом. Логіка просто головоломна: тепер, доки він ще не під Хрущовим, він з комунізмом боротися не хоче, а от як опиниться під Хрущовим, тоді буде боротися.

Інший раптом, ні з того ні з цього, заявляє, що Хрущов ліберал, що його 50-мегатонна бомба навіть непогана річ. Все забувається, що у Хрущова руки по лікті в крові, не менше, ніж у Сталіна, Молотова, Кагановіча, Ворошилова й інших соратників його колишніх і теперішніх, і що будучи московським намісником на Україні, він винищив мільйони ні в чому неповиних українців, і що він так само безсоромно знищив мільйони людей на Заході, якщо матиме до того можливість. Такий от журналістичний «ліберал» Хрущов.

Всіх недоречностей, що наробили на Заході, неможливо перерахувати. Вони заплачені були кров'ю, жертвами і ще багато принесуть нещастя людям. Недоречності ці часом були не просто продуктом чієсь наївності чи глупоти, а наслідком діяльності советської агентури, як, приміром, Ялтинська угода, що віддала на муки й смерть Сталінові понад 2 мільйони втікачів, в більшості українців.

Але, здається, мейор міста Оттави Шарлота Віттон перевершила всі попередні глупоти політичної бездумності: в день річниці московсько-комуністичної жовтневої революції вона розпорядилася вивісити советський червоний прапор над будинком Оттавської міської управи. І прапор тієї невідомої держави повісив над тим будинком цілий день. Слово честі, не було б такої ганьби для нас, канадійців, коли б панна Віттон повісила замість того прапора свою власну спідницю над Оттавою.

Про віщо вона думала, коли віддавала таке розпорядження? Невже думала вона, що населення Оттави поділяє захоплення комуністів річницею революції, що принесла безчисленні жертви народам усього світу, починаючи від свого власного й кінчаючи десятками тисяч воїнів Заходу, що загинули в Корейській війні? Можливо вона хоті-

ла задобрити советську владу, щоб у випадку війни совети не бомбардували Канаду? Можна всю ніч думати про причину цієї події й не знайти відповіді. Але залишається факт, що Шарлота Віттон зробила небувалу річ. Не було ще випадку на Заході, щоб у день річниці кривавих советських свят влада вивішувала советський прапор.

Що ж можна чекати від таких людей надалі? Можливо на наступну річницю мейор Оттави розвішає советські прапори вже по всьому місті, а активісти з советського посольства будуть запрошені читати в нашій столиці лекції про «райське» життя в Советському Союзі? А може таке буде зроблене на цілий тиждень, щоб ніхто в Оттаві не оминув цієї «славної» події?

Якщо ж надати трохи волі уяві, то чому б не допустити, що вона одного дня оголосить спробний місяць советської влади в Оттаві на чолі з советським амбасадором Арутюняном, з яким вона так затишно зфотографувалася того ж дня на бенкеті в советській амбасаді — центрі советської шпигунської роботи в Канаді?

На мою думку, політична неписьменність деяких наших політиків є наслідком глибокої політичної апатії нашого населення, бож як просто й легко водять їх за ніс комуністи. Хрущов, рятуючи свою шкіру, розвінчує вбивцю Сталіна, причисленого до комуністичних святих, — тут відразу вже оголошують за це Хрущова лібералом. Зовсім не звернули уваги на факт, що Хрущов викриває не головні злочини Сталіна над звичайними людьми, а лише ті партійні щепки, що полетіли, коли Сталін рубав ліс. Хрущов говорить тільки про несправедливо покараних комуністів, а не про мільйони українських і інших селян, робітників і інтелігентів, що він їх, разом із Сталіном, загнав на той світ. Розвінчуючи Сталіна, Хрущов намагається викликати у населення СРСР симпатії до комуністів, — ось, мовля, які вони були мученики, як вони страждали задля вашого щастя. Навряд чи знайдуться в Советському Союзі дурники й дурочки, щоб спійматися на цей хрущовський гачок. Але на Заході такі вже спіймалися, вже мурмочуть про якусь нову еру в СРСР — еру свободи й добробуту.

Що на Заході є такі політичні недоліки, як мейор Оттави, частково винні біженці з Советського Союзу й зокрема українці. Очевидно, мало ми зробили серед англомоного світу. А в цьому є наш неодмінний обов'язок перед нашою

Стислий виклад загального звіту з діяльності ВО УНРади та його Ресорту закордонних справ

Виконавчий Орган, що діяв між 4-ю і 5-ю сесіями Української Національної Ради, був іменованій декретом Президента УНР 21. березня 1957 р. в такому складі: Голова і керівник ресорту закордонних справ — Микола ЛІВИЦЬКИЙ, Заступник Голови і керівник ресорту преси та інформації — Федір ПІРІДО, Заступник Голови і керівник ресорту внутрішніх справ — Олександр ЮРЧЕНКО, керівник ресорту військових справ — ген. Андрій ВОВК, керівник ресорту фінансів — Михайло МЕЛЬНИЧУК, члени ВО без ресортів — Спиридон ДОВГАЛЬ і Микола ХРОБАК. З огляду на пізнішу діяльність, від 4-ї сесії аж до 5-ї сесії УНРади до складу ВО незмінно входили: Лівіцький, Юрченко, Пірідо і Вовк.

За весь час свого урядування ВО відбув близько 50-ти протоколярних засідань, не рахуючи спільних засідань з Президією УНРади, на яких майже кожного разу подавав інформації про поточні політичні справи. Крім засідань, Голова ВО і його члени були в постійному контакті між собою, і багато спішних справ поточної політики після їхнього обговорення рішалось колегіально. Своєю діяльністю Виконавчий Орган провадив безпосередньо, або через свої представництва у різних країнах світу, чи через різні українські організації, що втримували контакт з Державним Центром, у першу чергу товариства прихильників УНР та сприяння УНРади.

На відтинку зв'язку з Батьківщиною ВО ретельно студіював процеси, що відбуваються на Батьківщині в політичній, господарській і культурній діяльності, відповідно до них укладав зміст

новою батьківщиною й поневоленими братами на Україні. Ми зобов'язані показати нашим співгромадянам справжнє потворне лице комунізму, розповісти їм про те, як виглядає життя під комунізмом. Треба нам видавати більше книжок, журналів, брошур англійською мовою, треба більше розповідати людям про советську «демократію». Якщо ми цієї роботи не виконаємо, ніхто не виконає її замість нас. Треба обсягнути того, щоб самі канадійці з обуренням оцінювали непростиму глупоту таких політичних недоуків, як мейор Оттави Шарлота Віттон, щоб самі громадяни Оттави зірвали червоний прапор відразу після того, як він був вивішений, і потоптали його в багні.

Ігор ГУЗЕНКО

В. ІВАНІС

Державний муж

(21. 12. 1861-20. 6. 1929)

(Доповідь, виголошена перед членами УНДС 3. листопада в Торонто)

У грудні місяці ц. року минає 100 років з дня народження і вже проминуло 32 роки з дня смерті Євгена Харламповича Чикаленка, що прожив не повних 68 років. Походив він із степової України — Херсонщини.

Прадід його Михайло мав зимовник на запорозьких волюностях на р. Саксагані в теперішній Катеринославщині. Він був забитий москалями, як переказував дід. Коли царський уряд зимовник прадіда з землею подарував графові Конкрину, то прабабка з малими дітьми, разом з ріднею, теж Чикаленками, перевезлася на сучасну Херсонщину. Тут були одведені землі для поселення запорожців між Дністром і Богом.

Дід Чикаленків, Іван, як виріс, став козаком Бутського Козачого Війська, в якому дослужився до «урядника» — в російській армії — унтер-офіцер. При переселенні цього війська в 1792 р. на Кубань дід залишився на Херсонщині, де на 76 році помер і похований в селі Перешорах (Ананівського повіту).

Дід одружився з дочкою землевласниці Бава, виселенці з Румунії, і взяв за нею в посаг 150 десятин землі. Так дід став невеликим поміщиком, провадючи гарне скотарське господарство, яке перейшло до синів і внука.

Іван Чикаленко мав дочку Євдокію і двох синів Петра та Харлампія, яких добре вивчив читати й писати і влаш-

тував на службу в Ананівському повітовому суді. Тут вони дослужилися до права на дворянство.

Харлампій Чикаленко оженився в 1858 р. з панною Оленою Красевською, дочкою поляка-судовика Кастана і матері-українки Варвари з роду Горієнків. Подружжя мало двох синів — Івана й Євгена та дочку Галю. Іван і Галя померли в молодому віці.

Харлампій Чикаленко, працюючи в суді, все ж провадив з успіхом велике господарство, доорендовуючи 1200 десятин землі, а в скорому часі ще й докупив 900 десятин. Земля Х. Чикаленка у кількості 1050 десятин прилягала до с. Перешор, в якому ще дід Іван розбудував економію. Дослужившись до секретаря суду, Х. Чикаленко вийшов у відставку й пильно займався господарством. Про ведення цього господарства сусіди говорили з великою похвалою.

Але родинні обставини, як оповідає Євген Харлампович у своїх «Спогадах», не були сприятливі. Мати його зовсім не цікавилася господарством і нудилась у Перешорах. Вона скоро переїхала в Ананів до своєї матері і не хотіла повертатися на село. Хотіла вона взяти до себе старшого сина Івана, але батько не дав їй жадної дитини і всі троє залишилися при ньому. Часом дозволяв дітям відвідувати матір. Щоб мати при собі господарю, батько спровадив у Перешори свою сестру Євдокію

з дочкою Настею, трохи старшою Євгена.

Однак ні тітка, ні батько, весь час зайняті по службі, то господарством, не уділяли належної уваги дітям. Вони росли, особливо хлопці, самотньо, а почасти під доглядом батьківського «камердинера», як називали його приїжджі гості, Павлуші, хоча він мав декілька своїх дітей. Він прізвище мав Олар, видимо румунського походження. Був дуже веселою й милою людиною, знав багато казок і приказок, чудово танцював, грав на сопілці та гайді. Павлуша любив своїх вихованців і діти до нього горнулися.

Не маючи особливої опіки старших, без ласки, але в достатках і на лоні розкішної степової природи, діти росли, притягаючись до господарства, до хліборобської праці, до життя чабанів з їхніми отарами серед широкого вільного степу. Весною зранку, поснідавши молошною локшиною чи затіркою, або молоком з рижком і взявши калача з маслом чи салом, хлопці рушали до овец.

Життя і побут у Перешорах були ще старосвітські; в домі й на селі додержувалися старих звичаїв, святочних обрядів і забав, і діти повними грудьми вдихали в себе поезію тих обрядів, народних пісень, казок та співів заохочували співців-лірників.

Все це Євген Харлампович мистецьки описав уже на еміграції в своїх «Спогадах» (1861-1907), які видала УВАН у 1955 р. в Нью-Йорку.

Коли братові Іванові минуло 9 років, то його й кузину Настю відвезли вчитися до Одеси, а Євген почав учитися в о. Василя Лопатинського в Перешорах. Пан-отець Василь був дуже

своїх відозв і звернень, своїх виступів на вічах або меморандумів до чужинських чинників. В них ВО присвячував головну увагу становищу, яке панує на поневоленіх українських землях. В зв'язках з Батьківщиною головну роллю відігравало радіо. З 5-х радіовиступів в українській мові («Голос Америки», «Голос Канади», Радіо «Свобода», Радіо-Рим і Радіо Мадрид) ВО мав найкращу можливість користатися з Радіо-Рим. Там усі вісті про українські справи, зокрема матеріали про діяльність органів Державного Центру УНР в екзилі подавалися без змін і скорочень.

Треба особливо підкреслити факт оригінальних виступів у Радіо-Рим із зверненнями до українців на Батьківщині діячів Державного Центру. Голова ВО виступав з майже 20-хвилинними промовами 4 рази: 10. 5. 1959 р., 9.10. 10. 1959 р., 2.-3. 4. 1960 р., 22.-23. 1. 1961 р.

22.-23. січня 1960 р. була передана промова Голови УНРади І. Багрянного, який виступав і в імені Виконавчого Органу з приводу свята державности. Через Радіо-Рим промовляли також члени ВО О. Юрченко та С. Довгаль, а також інші діячі. Через «Голос Канади» в Монреалі було передано дві оригінальні промови Голови ВО (в 1958 і в 1960 р.). В 1959 р. через радіо промовляв до українців на Батьківщині Голова УНРади. В справі пересилання літератури на Батьківщину ВО використовував всі доступні йому можливості.

Відозви і звернення Виконавчого Органу або окремих представників Державного Центру були укладені так, що зміст їхній хоч і стосувався також українців у західному світі, проте в першу чергу скеровувався до українського громадянства на Батьківщині.

ЕОрган безпосередньо або через свої представництва піднімав ініціативу та брав участь у різних маніфестаціях, як наприклад, святкування річниці смерті Головного Отамана С. Петлюри, свята державности 22. січня і багато інших. В таких випадках опрацьовувалися спеціальні «тези», які розсилалися представництвам ВО й іншим організаціям для опрацьовування рефератів, статей у пресі тощо.

ВО підтримував ініціативу скликання Світового конгресу українців. Вперше він підніс цю справу у своїй відозві 17. червня 1957 р. В цій справі він звернувся з листами до всіх українських центральних установ та організацій. 27. листопада 1957 р. з ініціативи ВО відбулася в Мюнхені нарада представни-

вродливий і його всі любили та вважали за незвичайного чоловіка. За треба він нічого ні з кого не правив, а приймав, що хто дасть. Отець був дуже начитаний, чудово співав українські пісні і був свідомий ідейний українець.

Через рік (1870 р.) Євгена відвезли до Одеси, де разом з братом учився у великопанському пансіоні англійця пана Рандаля з жінкою французенкою. У цьому пансіоні виявилось, що малий Євген умів говорити тільки «мушійською», себто українською мовою; за це з нього деякий час глузували, як педагогічний персонал, так і школярі. У пансіоні наука поставлена була добре, а головне — директор-англієць звертав увагу на фізичне виховання дітей.

У цьому пансіоні Чикаленко пробув три роки і закінчив його вже при іншому керівнику — Соколовському, який перемінив його в приватну реальну прогімназію. Серед нових учителів аж троє були українці, які відіграли певну роллю в українському культурному житті. Ними були: О. Андрієвський — викладав російську мову, П. Ніщинський учив географію та вчитель історії Леонід Смолевський, талановитий педагог і палкий український патріот. Соколовські також були симпатиками українства.

На одні Різдвяні канікули, коли брат Іван заслаб, а батько на 41 році життя помер, Євген не поїхав додому, а лишився у Соколовських, які дали йому перечитати «Основу», поезії Т. Шевченка й оповідання Марка Вовчка. У цій родині Євген познайомився з Желябовим, що організував убивство царя Олександра II-го.

Одного вечора, на Різдвяні свята, хлопець сидів в гостинній директора й

ків українських політичних установ і організацій в справі конгресу та провів ряд інших заходів. ВО і тепер позитивно ставиться до цієї ідеї, як також вважає за доцільне створення постійно діючого Світового союзу українців, однак при умові, що то буде орган лише для координації суспільно-культурних справ українства у вільному світі.

Виконавчий Орган приділяв увагу безпосередньому контакту з українським суспільством у західному світі. Це найефективніший спосіб мобілізації українства для справи визвольної боротьби українського народу, зокрема для справи реалізації підтримки діяльності Державного Центру УНР. Тут належить підкреслити і той факт, що матеріальна жертвність українського громадянства на справі Державного Центру в результаті відбутих подорожей значно піднялася.

За час від 4-ї сесії УНР Голова ВО відбув такі подорожі: в 1957 р. в Німеччині з публічними виступами в трьох осередках; в 1957 р. в Бельгії (виступ в двох осередках) і в Англії (виступ в 6 осередках); в 1957 р. у Франції (виступ в трьох осередках); від грудня 1957 до травня 1958 р. в США і Канаді (в США виступ в 11-х осередках, в Канаді — в 8 осередках); в 1958 р. в Англії (виступ в двох осередках); в 1959 р. у Франції, в 1960 г. в Англії, та знову в США і Канаді.

Подорожі відбували деякі члени ВО (проф. Юрченко, ген. Вовк), а також і деякі члени УНР (наприклад, проф. Гловинський — для виголошення доповідей про діяльність органів ДЦентру або на спеціальних зборах, присвячених різним річницям. Але ці подорожі, з технічних причин, обмежувалися головним чином тереном Німеччини. Президент УНР в екзилі відбував у часі каденції останнього ВО численні подорожі в США й Канаді. Голова УНР відбув велику подорож по США і Канаді в 1958-1959 роках.

Товариства прихильників УНР і сприяння УНР відіграли і відіграють велику ролу в загальній діяльності ДЦентру. Не тільки фонди на діяльність органів ДЦентру збираються головним чином, якщо не виключно цими Товариствами, але вони підтримують також політично дію як саму ідею Державного Центру, так і його політичну працю. Це є також один із практичних виявів мобілізації українців для національно-державної роботи, бо до згаданих товариств належать переважно безпартійні громадяни, які в товариствах знайшли форум для проявлення своєї активності. Мережа товариств сприяння УНР між 4-ю і 5-ю сесіями значно розширилась, їхнє членство збільшилось у кілька разів.

ВО робив постійні заходи в напрямку

консолідації українських політичних сил. Постанова 4-ї (як, зрештою, і всіх) сесії УНР та постанови Президії УНР уповноважували ВО робити активні заходи в цьому напрямкові, що й було зроблено під час усього урядування ВО.

ДІЯЛЬНІСТЬ НА ЗОВНІШНЬОМУ ВІДТИНКУ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ

Справи зовнішнього відтинку провадив Голова ВО. Всі більші акції на зовнішньому відтинку були погоджені з цілим Виконавчим Органом. В праці на цьому відтинку ВО впровадив деякі нові методи, як щодо способу діяння, так й щодо змісту аргументації вимог української політики перед зовнішнім світом. Кладлося головну увагу на безпосередні зв'язки з зовнішніми політичними чинниками — насамперед способом особистих побачень або хоч би листуванням, але персонального характеру. Більшість меморандумів ВО не були загального, так би мовити, пропагандивного змісту: в них подавалися погляди ВО на справи біжучої міжнародної політики та порушувалися конкретні справи і сутесті на них з нашого боку. Такі меморандуми не надавалися до оголошення в пресі в цілях пропагандивних, бо таке оголошення розкрило б наші зовнішньо-політичні потягнення перед нашим ворогом.

З окремих справ на зовнішньому відтинку належить відмітити такі: в квітні 1957 р. були вислані листи до державного секретаря США, генерального секретаря ООН з приводу виступу сов-

укр. представника в ООН Кизі з нападками на українську еміграцію. У вересні 1957 р. — меморандум Конгресові міжпарламентського союзу в обороні української еміграції. В травні 1958 р. — меморандум до Ам. Комітету Визволення в Нью-Йорку. В серпні 1958 р. — меморандум в ООН про ситуацію в Україні. В лютому 1959 р. — меморандум до уряду НФР. В квітні 1959 р. — до урядових чинників у Лондоні і в Парижі. В листопаді 1959 р. — до державного секретаря США в справі Тижня Поневолених Народів. У березні 1960 р. — до Ам. Ком. Визволення в справі припинення співпраці між ВО й АКВ, в листопаді 1959 р. В травні 1960 р. листи до президента США, Франції і прем'єра Англії з приводу т. зв. конференції «на вершинах» у Парижі. В березні і квітні 1961 р. — в зв'язку з приходом до влади нового президента США. Треба ствердити, що в більшості випадків на меморандуми, листи, тощо ВО одержував часом дуже вичерпні відповіді.

ВО практикував скликання пресових конференцій, на яких виступали представники ДЦентру, завжди роздавалися заяви цих представників у чужих мовах, залежно від місця відбуття пресконференцій, в німецькій, англійській, французькій, італійській мовах.

Виконавчий Орган плевав і поглиблював зв'язки з представництвами т. зв. сателітних народів, так і з національними центрами неросійських народів, об'єднаних в Паризькому Бюро. Сплітний фронт з останніми і непопулярна приязнь з ними, як тепер, так

і в майбутньому, це є один із основних постулатів української політики.

Справа Американського Комітету Визволення настільки висвітлена в українській пресі та в дискусіях на різних зібраннях, що про неї непотрібно багато говорити. Однак треба ствердити, що ВОрган співпрацював і посередньо (через Паризький Бюро) і безпосередньо з АКВ, але ніколи не приймав за свої т. зв. непередрішенські позиції АКВ, непохитно дотримуючись самостійницьких позицій. Кола УНР лише намагалися використовувати інституції АКВ для провадження якоїсь більш наближеної до наших самостійницьких позицій пропаганди. Однак, від листопада 1959 р. ВО припинив усяку співпрацю з АКВ.

Консолідація українських політичних сил ще не завершена і в цьому напрямку треба буде ще далі робити відповідні заходи і зусилля. Однак маємо тепер знаменний і надзвичайно додатний для української справи факт повороту до УНР ОУН. Звичайно, це в першу чергу заслуга самої ОУН, яка вирішила зробити цей великої ваги позитивний крок. Але це значить також, що ВО діяв правильно.

РЕСОРТ ПРЕСИ Й ІНФОРМАЦІЇ

Інформації про перебіг українського політичного життя, а зокрема про діяльність Виконавчого Органу УНР та інших органів Державного Центру УНР подавалися через «Бюлетень Укр. Інформ. Бюро» (видано 74 чисел «Бюлетеня», тираж 1500 примірників). Бюлетень висилався до української преси так само до крайових представництв Виконавчого Органу, його місцевих уповноважених, товариств сприяння УНР, прихильників УНР та окремих політичним діячам.

Проектований Виконавчим Органом «Вісті Інформаційного Бюро» в чужих мовах через відсутність потрібних грошових засобів не видавалися. Інформація чужинцького світу відбувалася лише спорадично. Для чого використовувалася поміч українських науковців, що містили статті на певні актуальні теми у виданнях Інституту вивчення історії й культури народів СРСР, а також шляхом міщення статей у керівних органах світової преси, в яких порушувалося питання з української проблематики. Цю діяльність особливо успішно було використано крайовими представництвами ВО в 1958 р. при відзначенні 40-ліття української національної революції. Особливо велику кількість статей, присвячених українській проблемі, було вміщено в багатьох американських і канадійських органах під час подорожі до Америки Голови УНР І. Баг- (Закінчення на 6-й сторінці)

Чужинецька преса про „Сад Гетсиманський“

Швейцарський часопис «ЛЕ КУР'ЕР» (Женева), в числі з 17. 7. 1961 р. вмістив цікавий відгук на роман І. Багряного «САД ГЕТСИМАНСЬКИЙ», франкомовне видання. Хоча це й було в липні, але так як ми не маємо спеціального апарату, щоб стежити за чужинецькою пресою, а в той же час нашим читачам дуже цікаво знати, що пишуть чужинці про твір українського письменника, ми вважаємо за доцільне зреферувати цей відгук швейцарського впливового часопису.

Переказавши стисло зміст книги та акцентувавши, як і багато попередніх рецензентів у різних французьких та бельгійських часописах, на оптимізм книги й віри в людину її автора та її героїв, рецензент з «Ле Кур'єр» особливо жироно росою підкреслює (цитуюмо):

«Українська література зовсім невідомо у франкомовному світі. Цей роман буде одкровенням для багатьох читачів... Це твір з пережитого самим (ав-

тором). Син робітника, автор провів усю свою молодість під комуністичним режимом, від якого він сподівався свободи для своєї батьківщини-України. Але його розум відмовився підкоритися тоталітарній темряві. За що спробу бути незалежним він мусів заплатити роками тюрми й Сибірського заслання...»

Закінчується рецензія паралеллю між «Садом Гетсиманським» і книгами А. КЕСТЛЕРА та Б. ПАСТЕРНАКА, акцентуючи на тріумфі замученої, але моральної не розчавленої людини.

Бельгійський часопис «БІБЛОГРАФІЧНІ ЛИСТИ» («Fenillets Bibliographiques») в своєму числі 5-му вмістив список рекомендованих книг «для вимогливих читачів», у тім списку рекомендовано також «САД ГЕТСИМАНСЬКИЙ», французьке видання. Серед рекомендованих двох десятків книг, «Сад Гетсиманський» стоїть на 4-му місці.

розглядав ілюстрації, а в салоні зібралися звичайні гості і почали гуртом співати «А вже літ аж двісті». Заспівував, Смоленський. Спів так вразив Євгена, що він розплакався з хлипанням, а Соколовська і Смоленський злякалися і кинулись до нього, розпитуючи, що й де в нього болить. Дали якихось капелів. Заспокоївшись, Євген пішов спати.

На другий день Соколовська дала Євгенові читати Гоголя: «Вечори на хуторі коло Диканьки» й «Тараса Бульбу» московською мовою. Це читання так подіяло, що Євген довгий час не міг ні про що думати, крім запорожців в червоних жупанах з оселедцями. Плянував, де б знайти землю для заснування Запорізької Січі.

Приймавши до Перешора з цими думками, Євген поділився ними з братом Іваном, який узяв його на сміх; кузинкою Настею, яка поділила його «ідею» і о. Василем, який роз'яснив серйозно, що тепер це неможливо, і сам проспівав на мотив чумацької «Ой з-за гори та і з-за кручі»... Після цього приятелювання з о. Василем зміцнилося і не припинилося до смерті.

Перед смертю батько Євгена зробив духовну, по якій все майно передав по живоття своєму нежонатому братові Петрові, без права продажу й закладу. А по його смерті все майно переходило порівну трьом його дітям, а матері не лишив вдовиної пайки. Поховали Харлемпія в Перешорах дуже вродливо з великим обідом (трисною) для селян.

Зі смертю батька всі троє дітей перейшли під опіку дядька, який служив у Херсоні, а наліто брав відпустку і керував маєтком в Перешорах. Літом хлопці приїздили до Перешор і гасали з пастушками цілісні дні, бо дядько

не міг знайти їм якоесь зайняття. Керував маєтком удівець Сакович, переманений від князя Гагарина. Він був дуже порядний, досвідчений управитель і чесний. З ним вліті Євген їздив на коні по маєтку, але у возовицю бував при дядькові на току при молотбі.

В прогімназії Євген пробув два роки і за цей час перечитав багато українських книжок. У вересні 1875 р. дядько забрав його з Одеси і віддав до реальної школи в Єлисаветі, заснованої й утримуваної місцевим земством. Директором школи був тоді М. Завадський, дуже симпатична людина й добрий педагог.

На квартиру Євген попав з кількома іншими учнями, над якими репетитором був учень 5-ї класи Андрій Грабенко, син селянина, якого дядько договорив дещо повторити перед іспитами. Говорив Грабенко українською мовою і став Євгеновим приятелем на все життя.

На шкільній лаві Чикаленко сидів поряд з Опанасом Тобілевичем (пізніше славним українським артистом Саксаганським). Із ним і з цілою родиною зав'язалася у Чикаленка щира приязнь, особливо зі старшими Опанасовими братами: Іваном (Карпенко-Карим), відомим драматургом, і Миколою (Садовським) — не менш відомим артистом. В Єлисаветі при громадському клубі брати Тобілевичі, на чолі з старшим Іваном (Карпенко-Карим), організували аматорський театральний гурток, який давав театральні вистави на користь незаможних учнів. За режисера гурток запросив Марка Кропивницького, що проживав в Єлисаветі. Ці вистави на Чикаленка зробили глибоке враження. В реальній школі, хоча наука велася російською мовою, не було

ані тіні ворожого ставлення до українства.

Після царського указу 1876 р., коли й в Єлисаветі заборонено українські вистави, українська атмосфера порідшала, а погустішала загально-російська радикальна. Зросли симпатії до революціонерів під проводом «Народня Воля». Але Чикаленко у своїх спогадах зазначає, що це його не захопило, бо воно нічого спільного не мало з українством.

Буваючи в гостях у Карпенка-Карого, Чикаленко заставав у нього ціле товариство, що складалося з самих українців, слухав добру музику і співи українських пісень.

Прийжджаючи на літні ферії до Перешорів, Чикаленко по неділях читав двірським парубкам Шевченка, Куліша, Марка Вовчка.

В 1878 р. в Єлисаветі оселився лікар Опанас Михалевич, колишній член київської громади. Він зібрав коло себе цілий гурт з ідейнішою молоді. Крім Чикаленка до цього гурту пристали К. Грабенко, О. Волошин, А. Вержбицький, М. Левицький, М. Василев, І. Старанкевич. Вчашали до цього гурту також М. Кропивницький, Карпенко-Карий та М. Садовський, який встиг стати офіцером, побував на турецькій війні й покинув військову службу. Михалевич знайомив членів гуртка з творами Драгоманова, добував навіть женецьку «Громаду», оповідав про діяльність київської громади, організував переклади на українську мову творів російських белетристів-народників. Взагалі, розвивав у своїх «учнях» літературні інтереси й заохочував писати, в кому з'являлися до цього здібності. Про самостійність тоді не говорили, а всі думали, як би добитися свободи національного розвитку.

Весною 1881 р. Чикаленко скінчив реальну школу. По смерті брата й сестри він був єдиним спадкоємцем батькового й дядькового майна. Але він не поспішав до маєтку, а хотів одержати вищу аграрно-технічну освіту. На Україні вищих аграрно-технічних шкіл ще не було, а існували лише під Москвою Петровсько-Розумовська академія та в Польщі в Пулавах (Нова Александрія). Чикаленкові ж не хотілось їхати до чужих шкіл, бо його під впливом д-ра Михалевича тягло до Києва. Через те ж, що на природничий факультет університету реалістич не приймалися, то Чикаленко вирішив стати вільним слухачем Київського університету.

Восени 1881 р. Чикаленко зі своїм колегою О. Тарковським поїхав до Києва з листами: перший від д-ра Михалевича до проф. В. Антоновича, а другий від Карпенка-Карого до М. Лисенка. В листах просилося допомоги, щоб прийняли вільними слухачами до університету. Проф. В. Антонович й М. Лисенко зустріли їх дуже добре, але ректор відмовив прийняти в університет, бо з міністерства якраз вишло розпорядження не приймати реалістів і вільними слухачами.

Чикаленко при цьому передав Антоновичеві записані ним казки, пісні й словниковий матеріал. Лисенко запросив обох на вечір, на якому грав відомий кобзар Остап Вересай. Чикаленка М. Лисенко запросив вступити до «хрестоматійного гуртка», а В. Антонович — до «словникової комісії» при київській Старій Громаді, що він з охотою прийняв. В комісії підготувався матеріал для українського словника. Так Чикаленко зразу опинився в атмосфері «аполітичного культурництва», яке тоді

А. ГУДОВСЬКИЙ

Не забудьмо спом'янути...

21. грудня 1961 р. сповниться 100 років з дня народження Євгена Харламповича Чикаленка. Є. Чикаленко займає визначне місце серед діячів українського національного руху в колишній Російській імперії. «Спогади» Є. Чикаленка — це історія цього руху, а також правдива і захоплююча повість про змагання невеликої численно національно свідомої української інтелігенції за національні права та за освідчення селянства в тяжких умовах царської Росії.

Опис тодішніх умов, подій і діячів автор подав у формі широкі розповіді, насиченої майстерно написаними побутовими епізодами, з дуже скромним трактуванням власних заслуг. Але описані в «Спогадах» та в «Щоденнику» факти, а також спогади тих, які мали приємність знати Євгена Харламповича чи співпрацювати з ним, окреслюють Покійного, як постать надзвичайну своїм відданям служінням національній справі та великим вкладом грошей на цю ціль, тому він назавжди залишиться для нас взірцем дієвого патріотизму, толеранції і національної солідарності.

Є. Чикаленко взяв на себе тягар опіку над національними справами і виконував цей добровільний обов'язок з великою посвятою. Він умів визначати найважливіші ділянки в праці для національного відродження і до них прикладав свої зусилля та давав кошти. Згадаємо важливіші з-поміж них.

Є. Х. Чикаленко з великими труднощами добився дозволу на видання його «Розмов про сільське хазяйство». «Розмови...» були першою такою характеру публікацією в українській мові й у великій мірі сприяли піднесенню національної свідомості селянства. Є. Чикаленко розумів, яке велике значення має українська преса, в період національно-визвольної боротьби особливо, і тому від 1904 по 1916 р. ніс тягар організації і фінансування видавництва щоденників «Рада» і «Нова рада», що виконали важливу функцію національно-освідомлюючих «об'єднуючих» центрів. В умовах царської імперської політики то було справжнім героїзмом, бо наразувало на погрози, заборони, цензурні репресії та штрафи.

Крім того, Покійний закладав фонди для написання історії України і літературних творів, та фінансував організацію українських наукових курсів у Львові, а також дав 25 000 карбованців на придбання академічного дому у Львові, призначеного на мешкання ук-

раїнської незаможної високошкільної молоді.

Євген Харлампович розумів, що український національно-визвольний рух буде успішним лише тоді, коли існуватимуть українські політичні партії, і тому був одним з організаторів Української Демократичної Партії, Української Радикально-Демократичної Партії та товариства українських поступовців, а в цих партіях виховалася плеяда політичних діячів, які були провідниками національної революції й Української Центральної Ради.

Большевизька окупація примусила Є. Х. Чикаленка покинути Україну — в січні 1919 р. він виїхав до Галичини. Нелегке було життя Покійного на еміграції. У червні 1929 р. він помер від тяжкої хвороби в одному з Паризьких шпиталів. Так закінчилося життя великого діяча і мецената. Людина, яка зробила колосальний вклад в український національний рух, опинившись на еміграції, не раз переживала матеріальні труднощі і не знаходила справжньої приязні та підтримки...

Чи не пора нам достойно вшанувати пам'ять Є. Х. Чикаленка, відзначаючи 100-ліття його народження відповідними доповідями і святочними вечорами в кожному місті більшого скупчення української еміграції? На еміграції є люди, які знали Покійного. Нехай розкажуть нам про людину, яка виявляла свій патріотизм не фразами й ефектними промовами, а наполегливою працею і відданістю Батьківщині «до глибини кешені». Нехай приклад життєвого шляху Є. Чикаленка та служіння нації дійде до свідомості тих, які в затишку особистого достатку почали забувати про національний обов'язок. Нехай його діяльність буде прикладом для української молоді.

Вечір вшанування пам'яті Є. Х. Чикаленка відбувся в Торонто і має відбутися у Нью-Йорку в січні 1962 р. Але ж хіба цього досить? Треба на святкових вечорах заохотити людей до купівлі його книги «Спогади», яку УВАН переклали в Америці.

Бажано, щоб у кожній українській церкві протягом грудня було відправлено панахиди за спокій душі цього великого українця.

Вільна українська демократична преса — могутній засіб боротьби за права й кращу долю нашого народу. Для цього її треба всіляко підтримувати!

панувало в київських українських колах.

У цей приїзд Чикаленка з Тарковським пані Соколовська й дружина В. Антоновича познайомили з революціонерами-москалями з «Народної волі», але Чикаленко скоро покинув зустрічі з ними, а Тарковський вступив у тісні стосунки. В Києві Чикаленко познайомився з багатьма старшими визначними українцями й студентами.

Через відмову в прийнятті в Київський університет, Чикаленко восени 1882 р. подав прохання до Петрово-Розумовської академії в Москві і був прийнятий. Однак скоро почалися студентські розрухи й академію на неозначений час закрили. І він її покинув. Він подає цікаве враження від Москви (Євген Чикаленко. «Спогади», стор. 115, Нью-Йорк 1955 р.):

«Москва тоді мені дуже не сподобалася: здоровенне, але страшенно брудне, в порівнянні з нашим Київом та Одесою, місто; люди грубі, некультурні, нахабні... По склепах-крамницях московські купці поводилися з покупцями так нечемно, так грубо лялися, коли їм давали дешеву ціну, що наші крамарі-жиди, в порівнянні з московськими, були верхом чемності»...

З Москви Чикаленко переїхав до Харкова, де був прийнятий на природничий факультет університету. Тут він знайшов цілий гурт земляків з Херсонщини і оселився в трьох в одному помешканні.

В університеті Чикаленко пильно студював (три роки) агрономію під проводом проф. Зайкевича, українця з Лубенщини. Професор доручив йому скласти українською мовою популярну брошуру про культуру кукурудзи. Це був перший твір Є. Чикаленка, який

всєж світа не побачив. У Харкові Чикаленко вступив до Української Студентської Громади, яка крім свят Т. Шевченка й зустрічі театральної трупи нічого не робила і програми не мала, хоча головою її був А. Корчак-Чепурківський, що був активним українцем до кінця життя.

У Харкові Чикаленко познайомився з студентом Володимиром Мальованим, якого він називає вродженням ватажком. Мальований заклад радикальну громаду, що до неї увійшли студенти І. Телічко, Вержбицький, Левидський, Чикаленко й з десяток інших. Гурток студіював твори Драгоманова й обмірковував перебудову Росії на федеральних началах і завдання національного відродження України. На жаль, цей гурток довго не втримався; на його слід потрапила поліція і заарештувала декілька осіб. Арештований артист Дяченко на допиті не тільки видав гурт Мальованого, а і цілий елісаветинський гурт з д-ром Михалевичом на чолі. Багато українців було арештовано й повисилано. Д-р Михалевич попав на Сибір.

Під час цих арештів Чикаленко був на хуторі жінчиних родичів. (Він проти волі дядька в 1883 р. одружився з панною-курсисткою з Лубенщини Марією Вікторівною Садик.) Довідавшись про арешти, Чикаленко поїхав до Харкова, де в нього і М. Левидського жандарми зробили обшук і забрали їх на допити. Чикаленко виїшов з цього, порівнюючи, легко: його присуджено віддати на 5 років під явний догляд поліції. Він мав право сам собі вибрати місце перебування, але з заборонию жити в: Харкові, Києві, Петербурзі й Москві. Чикаленко вибрав собі село Перешори, куди й переїхав з родиною у травні

Листи з Австралії

Під австралійським сонцем

Вас. ОНУФРІНКО

Урочистість усякого урядження залежить від кількох обставин: від змісту й обрядовості, від нагоди, з якої це урядження влаштовується, від кількості присутніх, навіть від погоди, як би не здавалося це дивно.

Все, здавалося, сприяло успіхові концерту співочого товариства «Боян» у Сідней в суботу 25. листопада. Крім погоди, яка останніми днями стала просто несамовитою: дощ не переставав більше тижня. При чому, був не дощ, а справжня тропічна злива. Багато австралійців, в тому числі й українці (я також між ними) вважають, що цю погоду слід «завдячувати» твердолобим кремлівським підручником Микити Хрущова та й самому Микиті, які бавляться, як дурні лобури, вибухами атомових бомб. У всякому разі, в суботу, в день концерту, дощ періцив саме тоді, коли люди з'їздилися на концерт, і проводжав з концерту. Та все ж зала була майже цілком заповнена, а це була зала сіднейського Тавн Голу (міської управи), одна з найбільших сіднейських залів, яка вміщує до 2 000 людей. Я не можу напевно твердити, що було півтори тисячі людей, але бачив, що пустували лише балкони, на партері ж пустих місць майже не було. Та й на балконах було з пару сотень.

Нагода для концерту була досить поважна: співоче Товариство «Боян» відзначало десятиліття своєї праці. Концерт був, отже, ювілейний. Це був підсумок праці, свого роду творчий звіт перед слухачами, своїми й чужими, і відзначення десятиліття праці. А десять років — це час поважний. Це стільки часу, за який колись молодий Тарас Шевченко став дідом, за який дівтора перетворилася на юнацтво, за який багато появилось нових наших людей, і за який немало відійшло від нас... Так, десять років — це час поважний, навіть при тій умові, якщо він такий сирій подіями, як останнє наше десятиліття...

На початку листа я згадав про те, що все сприяло успіхові концерту. Думаю, що це так, бо хор користується пошаною і любов'ю серед українців і чужинців Сіднею. В концерті брали участь такі поважні мистецькі сили, як піяністи Кляра Скрипченко й Анатоль

Мірошник, балетна група під кер. Н. Тиравської, симфонічна оркестра державної радіостанції АВС.

Я не збираюся писати рецензію на концерт. Тим, хто на концерті не був, вона однаково нічого не дасть. Ті, що були на концерті, самі все чули й бачили. А, врешті, цей лист будуть читати люди, які про сам хор, його працю, його значення для культурно-мистецького життя української еміграції в Австралії не мають належного уявлення. Тому я дозволю собі, перш ніж ширше писати про концерт, познайомити читачів газети з співочим товариством «Боян».

Засноване співоче товариство «Боян» в вересні 1951 року. Правда, диригент Маркіян Струк перед цим керував чоловічим хором, що пізніше став ядром «Бояна». Але умови праці на початку цього десятиліття в Сідней не були надто сприятливі для мистецької праці, люди не мали постійного осідку, починали лише загускати в землю корінці. Настали якісь непорозуміння із диригентом хором, Маркіяном Струком від нього відійшов.

У вересні 1951 року, однак, жменька любителів української пісні склякала загальні збори співаків, прийнято було статут і таким чином на світ появилася хор, з точною назвою — Співоче Товариство «Боян». На диригента хору було покликано Богдана Фіголя, на мою думку, дуже здібного диригента, лише без твердого характеру, занадто доброї і спокійної людини. З м'якосердечних людей, людей без хисту виявляти свою волю, добиватися свого, не боятися нажити ворогів — добрих диригентів, і взагалі мистецьких керівників бути не може, які б вони не були талановиті музики, співаки чи артисти. Після Б. Фіголя диригентом був В. Майковський, людина з музичною душею, але також м'яка й, можливо, не надто авторитетна, як музика, серед співаків.

В 1952 р. згодився стати диригентом тимчасово відомий співак Василь Матіяш. Те, «тимчасово» перетворилося, як бачимо, не цілих 9 років, бо диригентом хору до сьогодні Василь Матіяш. Хор відразу став на ноги. Вперта праця диригента, самовідданість хору, любов до пісні, розуміння значення рідної пісні, як виховного мистецького чинника й чинника пропагандивного — все це перетворило співоче товариство на авторитетну, сильну з усіх поглядів — з погляду організаційного й мистецького насамперед — мистецьку одиницю, без якої сьогодні неможливо було

1885 році. Так не пощастило Чикален-

кові закінчити університет. В Перешорах припинилося листування, бо все воно мусило перериватися поліцією; без дозволу повітового начальника поліції нікуди не можна було виїздити, щотижня являвся поліцейський перевіряти, чи є піднадзирний? Дядько зустрів племянника також холодно, непривільно. Нічого не лишалося, як з головою віпрнути в господарські справи і розради шукати в хліборобській праці.

Господарити Чикаленко умів змалку і це любив. Господарство було велике, добре поставлене, але велось старосвітськими рутеновими способами, бо дядько новин не хотів заводити. Порядкував усім управитель, а дядько служив в Херсоні, відвідуючи Перешори частіше влітні місяці. Побачивши ж, як небіж щиро береться до господарювання, дядько після першого ж літа звільнив управителя й все передав племянникові. Довелось тяжко працювати — раніше всіх вставати й пізніше від усіх лягати. Цілий день бути на ногах, за всім доглядати, окрізі лад давати. Тільки взимі було більше часу, який молодий господар уживав на поповнення своєї теоретичної освіти з сільського господарства, читаючи фахові журнали й книжки.

На господарстві було близько сотні волів — оралося дванадцятько плугами, доїлося 25-30 корів, рогатої худоби було до двохсот штук, табун коней понад 150 штук, овець до тисячі та півсотні місцеві породи свиней. (Євг. Чикаленко. Цит. праця, стор. 152).

Щотижневі відвідування Перешор урядником чи приставом поліції з перевіркою, чи «живий і здоровий» управитель дуже нервували Чикаленка. Сусіди також були іншого світогляду

і з ними майже не знайомився. Бував тільки в місцевого священника Антонія Трехбратьського — жидівського походження, якого з двома братами охрестили. Його виховали в Одесі і через те він раз-у-раз із усіма говорив по-російському. Цей священник завів парадіальну школу, для якої Чикаленко подарував ґрунт і будинок в селі. Священник завзято брався всіх русифікувати, а Євген Харлампович доводив йому, що діти не розуміють того, що вчать. У цьому переконав священника такий випадок.

Одного разу пан-отець зайшов до Євгена Харламповича, до якого прийшов саме тоді соцький і розказав, що пан-отець в церкві казали, «щоб люди запасалися світлом, бо наступить тьма на декілька днів» — так зрозуміли люди проповідь про немудрих дів, що не зпасалися світлом. Після цього священник почав збирати школярів по вечорах і читав з ними українські книжечки й сам українізувався — співав українські пісні тощо.

Так Євген Харлампович просидів у Перешорах майже 10 років (з них п'ять під надзором поліції). Дядько почав хорувати і цілковито господарство передав небожевї, а в 1890 р. помер в Херсоні й увесь маєток перейшов у власність Євгена Харламповича. Він помер на невеликих шматках землі робив спроби того, що змюмо вичитував з журналів і книжок. Особливу ж увагу звернув на боротьбу з посухами, які на Херсонщині були бичем Божим, як маловодній та безлісій. Прийшов до висновку, що зберетти вогкість у землі можна лише «чорним паром», коли постійним розворушуванням ріллї не давано воді випарувуватись і земля не губила вогкості. У велику посуху літом

б уявити наше мистецьке життя в Сідней, наші свята, наші всі вчистості. Були й позначили різні мистецькі організації, а хор існує!

Не слід забувати, що хористи відбувають репетиції кожного тижня двічі — в понеділок і в четвер, тиждень-у-тиждень, місяць-у-місяць, рік-у-рік!.. Я думаю, що це праця просто понадлюдська, бо ж уявити лише, що хористи з'їжджаються з усіх кінців Сіднею, не зважаючи на погоду, не зважаючи на втому і навіть не зважаючи на здоров'я. Я чув одного разу про старого співака — члена хору — П. Лопату. Це вже похилий чоловік, з блідими обличчям і глибоко запаленими очима. Одного разу він захворів саме перед виступом хору. Повідомив про те, що не зможе взяти участі в концерті. Та ввечір, коли виступав хор, він прийшов на концерт, не міг улежати, не міг уявити собі виступу хору з одним порожнім місцем...

Тепер хор складається з двох секцій: з мішаного хору й хору чоловічого. Хор відбув понад 500 проб, а скільки разів виступав на концертах, на імпрезах для українців і чужинців, в радіо, — я не можу сказати. Цифри, які маю, вже застаріли, а здобути нові не маю часу, — спішу писати цього листа. Застарілі цифри такі: рік тому хор мав за собою 17 самостійних концертів, при чому чотири в Тавні Голлі, виступав 74 рази на різних імпрезах, 15 разів по радіо, наспівав 15 грамофонних пластинок, одну з них довгограючу для «Колумбії»...

В хорі 50 членів, з них 30 чоловіків. Не надто захоплюючись «культулою особи», все ж таки не можна не сказати, що без упертої, самовідданої праці диригента хору Василя Матіяша всього цього величезного творчого здобутку, а можливо й хору взагалі не було б!.. Наскільки мені відомо, ніяких заробітків з диригентської праці В. Матіяш не має. Я вже писав колись про нашу пошану до мистців: навіть коли й бувають якісь прибутки з імпрез, вважається, що найменше право на грошову нагороду має той, хто цю імпрезу на високий рівень поставив... Гроші переважно роздаються тим, хто найменше на них має право. А жальце ми переважно мистців мертвих, та й то забуваємо їх скорше, ніж земля висохла на мотилі...

Я, наприклад, просто не розумію, як можна шанувати мистецтво, не шануючи мистців! Як можна сподіватися його розцвіту, не дбаючи про тих, хто цей розцвіт може забезпечити?.. Навіть у Советському Союзі, де людину вважають за ніщо, за щось дешевше за свиню й дїйну корову, — і там скажені кошти викидають на мистецтво, на втримання мистців, на їхню підготовку.

1892 р., коли скрізь земля на Херсонщині посухла й порепалася, сіна та збіжжя геть чисто загинули, а в маєтку Чикаленка, де провадився «чорний пар», усе зеленіло, бо земля зберегла вогість з ранньої весни, з квітня, коли перестали падати дощі. Це зробило глибокий вплив на селян. Про «чорний пар» заговорили по цілій околиці. Дізналися про нього по земствах і навіть дожилися до міністерства хліборобства в Петербурзі. З останнього раз-у-раз приїздили фахівці оглядати Чикаленкове господарство. По такому досягненню Євген Харлампович хотів вплинути на своїх сусідів-селян, щоб і вони застосували «чорний пар».

Про «чорний пар» Євген Харлампович докладно розповів селянам, а потім цю бесіду записав у вигляді брошури. Рукопис повів і до Одеси, й дав прочитати нотареві Ф. Комареві. Останньому вона так подобалася, що він скликав одеських українців, перед якими Євген Харлампович сам прочитав. Присутні захопилися змістом і мовою. Ф. Комар просив цензора в Одесі дозволити надрукувати брошуру, але той, не маючи права, переслав у Петербург у «главное управление по делам печати», яке відповідно Євгенові Харламповичу, що «рукопис признана неудобной к печати» і залишило її в цензурному архіві.

Тоді Євген Харлампович післав рукопис у сільсько-господарський журнал «Хуторянин», з якого дістав назад лист члена редакції Л. Падалки, в якому він вихваляв брошуру, але сповіщав, що голова (Квітка) має найгострішу інструкцію не друкувати нічого українському. Автор листа равав написати до міністра хліборобства Ермолова.

Після цього Євген Харлампович по-

А в нас вважається, що мистець — це якась істота, яка, як циганова кобила, мусить лише працювати, але ні їсти, ні пити...

Нехай читачі вибачать мені за цей вибух зла, за цей не дуже ліричний відступ. Але в мене завжди аж кипить у роті від зла, коли я починаю думати про мистців і про ставлення до них... Колись я підтримував лише сам у комітеті пропозицію дати допомогу мистцям за участь в імпрезі, яка принесла багато прибутків. Аргументи проти допомоги були такі: «А що люди скажуть?», «Мистці й так живуть непогано».

В усякому разі, в суботу 25. листопада в Сідней люди сказали, що вони шанують хор «Боян». Якщо не сказали, то дали безмовний доказ такою масовою присутністю, такими бурхливими оплесками, такою радістю й гордістю за свій хор, і не лише за хор, а й за свої мистецькі сили, що брали участь у концерті, за співпрацю між цими силами.

Вступне слово перед концертом промовив директор з відділу освіти стейтського міністерства освіти Т. Р. Слов, до речі, слово коротке, але дуже змістовне — наука нашим промовцям. Одна з співачок хору — Уляна Подригуля продекламувала поезію Р. Купчинського «Оду до пісні», поезію з прекрасним задумом, але написану такою страшною мовою, немов би її написано було в Галичині півтора століття тому...

Програма виступів хору була дуже широка; підбір пісень давав можливість показати і багатство голосів, і технічну вправність хору, і красу пісні. Зокрема такий підбір важливий при умові, що на концерті знаходяться чимало людей, які мови не розуміють і зосереджують увагу на музичній стороні програми; на технічній виробленості хору, на його голосовому складі, на музичності пісні.

Хор, готуючись до концерту, поповнив свою програму новими піснями, які підкреслюють значний поступ уперед. На зміну ліричним, сумним пісням приходили веселі, повні радості й безтурботності; на зміну широким, як степ, приходили рвучкі танкові мотиви. Танкова група під керівництвом пані Н. Тиравської виступала і під звуки пісень, і під музику оркестри. В програмі були пісні Віктора Матюка, Дмитра Котика, Григорія Давидовського, Євгена Козака (в першій частині концерту). Друга частина концерту була спільним виступом хору, симфонічної оркестри (неповної, щоправда), танкової групи.

«Українську рапсодію» в другій частині виконав автор Анатоль Мірошнік з оркестрою. Цю річ ми чули до цього часу лише в виконанні автора на фортепіяні, тепер вона цілком по-новому

силував цей рукопис до Ермолова, до проф. Костичова, міністрові внутрішніх справ, в «Земський Зборник» і ще коінде. На це мандрування рукопису від Анни до Каіафи — витрачено п'ять років. Аж нарешті секретар ученого комітету при міністерстві хліборобства, українець Філіп'єв, написав, що рукопис був темою розмов і суперечок на засіданні комітету міністрів, куди міністер Ермолов передав цю справу. А все ж учений комітет постановив: «Дозволено в виде исключения». Надалі Філіп'єв порадив всі рукописи переслати через учений комітет міністерства хліборобства, а з його ухвалою посилати до цензури. У цей спосіб Євген Харлампович видав такі книжечки: «Розмови про сільське господарство»; «Чорний пар»; «Худоба»; «Сіяні трави»; «Виноград»; «Сад» і «Як впорядковувати сільське господарство в полі».

Видання свої Євген Харлампович передав петербурзькому «Благотворительному Обществу», яке видавало книжку за книжкою з великим тиражем — деякі по півмільйона. Більшим тиражем друкувався лише «Кобзар» Шевченка. Всі ці книжки були допущені до бібліотек і читальень. Це був надзвичайний вилком у забороні друкування по-українському. Ці книжечки набули надзвичайної популярності серед народу. Селяни, переселяючись до Західного Сибіру, брали з собою книжки Є. Чикаленка (Г. Чикаленко. «Літературно-Науковий Вісник», 1930, кн. VI, стор. 614). Про значення цієї літератури проф. Д. Дорошенко висловився так: «Видання «Розмов про сільське господарство» було величезною заслугою Чикаленка і, як би він нічого більше не зробив для добра рідного народу, то й це вже одне забезпечило б йому немируще ім'я в діях

прозвучала в виконанні оркестри; рапсодія здавалася новим твором. Лялмтовим рапсодію пісня «Верховино, світку ти наш». Тема цієї пісні, що стала нашою народньою піснею, поширена яскравими музичними малюнками Карпатських гір і полонин, шумом потоків і прозорою мовчанкою долин та лісів; зміна тиші на гомін річок і гір передається в раптових переходах ритмів, в наростанні звукової сили, в гармонії прозорих звуків.

В супроводі оркестри хор виконав такі відомі пісні, як «Пісня про Нечая», «Хор невідьників» із «Вечорниць» Ніщинського, марш із «Чорноморців» Лисенка, а на кінець програми — дві коронні точки: «Молитву» з «Запорожця за Дунаєм» і кантату Михайла Лисенка «Б'ють пороги». Остання точка — кантата — викликала гураган оплесків. Хор її виконував раніше, але першим разом було дуже мало часу для проб, і недостатня технічна опрацьованість окремих місць кидалася в очі. Цим разом кантата прозвучала бездоганно — це був справжній гимн — гимн нашому героїчному минулому, нашій славі, нашому народові.

Кляра Скрипченко виконала з притаманною їй майстерністю дві невеликі речі Володимира Косенка. Дуже добре, що взято було речі українського композитора, два твори тематично пов'язані

Вас. ОНУФРІЄНКО

Рідна пісня

Співочому Товариству «Боян» у Сідней в 10-річчя творчої праці

Чуєте? Здалеку слів ще не чути,

Тільки знайомий, знайомий і рідний мотив...

Пісне! Від тебе повіяли пахощі рутти,
Й спогад, мов дзвоном, на сполох у серці забив.

Слово за словом встає наче з ночі,
Слово за словом — всі рідні такі,
Слово за словом — всі свої.

Що це за диво?.. Неначе заюкоє рану
Й болем солодким торкає, торкає її

Що це за диво? Відразу повіяло святом,
Серце мов цвітом взялося весняним
І відчуваєш себе непомірно багатим
І невимовно щасливим, неначе новим.

Що це за диво? Немов немовлятком
Мовкнеш в задумі і ніби не ти це
Нібито човном, казковим небаченням
Десь ти пливеш у минуле, в майбутнє
Наче з нового щасливого тижня світу
Ллється мотив, наша рідна безмежна
Пісне, дзвени! Пелюстками вишневого
Падай на серце, що в звуках твоїх

Невмируща, як мова, що з нами прийшла до сьогодні,
Наче радість дзвінка, наче туга, що в серці живе.
Рідна пісне! В тобі наші мрії одвічні народні,
Наша мудрість, учора минуле і завтра нове.

Рідний матері голос, коханої слово ласкаве,
Тихий шепіт гаїв і розмови нічних громовиць,
Скрегіт шабел в бою і пожеж незабутні заграви,
І весняні розмови щасливих, схвилюваних птиць.

Ти ходила із нами в дороги, а далекі приходи,
Ти жила з нами скрізь, куди доля в житті нас вела,
Довіряли тобі ми всю душу, всі болі й незгоди
І вкладали у тебе всю силу любови й тепла.

національної культури. Але це був властиво тільки початок його діяльності». (Д. Дорошенко. «Євген Чикаленко — його життя і громадська діяльність», 1934, стор. 28-29).

(Продовження в наступному числі)

ні — «Гавотту» й «Борре». Вони дали знати чужинцям, що наша музична культура сягає вершин західноєвропейських досягнень.

Український Народний Балет під кер. Н. Тиравської не мав можливості повністю продемонструвати свої вміння цим разом з огляду на сцену: хор, оркестра і танцюристи заповнили її майже цілковито. Але зате яка була прекрасна картина: мішаний хор і балет, повні кольорів на тлі величезного органу в цій суворо-вчистій залі з важкими колонами й дерев'яними різьбами, в залі, де відбулося безліч урочистостей, в тому числі й кілька українських.

В цей рік, коли співоче товариство «Боян» відзначає десятиліття своєї творчої праці — праці на добро нашій українській культурі, — слід побажати йому дальшого життя й дальшого творчого росту. Особливо, що потрібне хорові, — це збагачення молодими силами, нашою талановитою молоддю, яка безперечно в нас є, лише, кажучи відверто, ледачіє. А таланти в нас є. Нещодавно відбувся в Сідней концерт української молоді, яка навчається музики й співу. Радісно було слухати й бачити наші молоді таланти, серед яких є таланти просто таки рідкісні, — можливо майбутні світила музики.

Вас. ОНУФРІЄНКО

Ти лягала в колиску і сон берегла немовляти,
Ти гучною колядкою гріла дитячі уста,
Ти ніколи не кидала в нас найбіднішої хати,
Ти була наче зірка у темряві нам золотата.

Працювала ти з нами, ходила степами-ланамі,
Була тінню у спеку і сонцем в негоду сумну.
У саду зацвітала, немов молода, пелюстками,
І дзвеніла, чаруючи синю лунку далину.

Ти ставала у ряд і з бійцями проходила строєм,
В боротьбі, як товариш, приставши плечем до плеча,
Ти мотивом і словом давала вони перед боєм,
Відкликаючись лунко на мідні кличі сурмача.

Ти нам гоїла рани і в смерті давала потіху,
У останню дорогу ідеш ти сумна з усіма...
Рідна пісне! Не бійся чужого злорадного сміху —
Нам у світі дорожчої пісні за тебе нема!

Вересень 1961 р.
Сідней.

Щораз більше об'єктивних даних про Україну, її історію й культуру появляється в чужинецьких енциклопедіях та довідниках. Одним із таких нових видань є «Історія літератур» у видавництві Кіе в Парижі, трьох багато ілюстрованих томах. Це популярний довідник, яким користуються тисячі французьких й чужинецьких культурних діячів. В трьох відділах цього твору професор університету в Бордо Жорж Люсіані подав нарис літератури українського народу, від початків до найновішого часу. Крім текстів, у виданні вміщено близько 30 портретів українських поетів і письменників, багато різних факсиміле та інших ілюстрацій. Автор нарисів про українську літературу подає не тільки біографію письменників, але й характеристику їхньої творчості.

В США відбулися основуючі збори Товариства Українських Професійних Бібліотекарів. Професія бібліотекарів нова серед українців на американському континенті. В США працює тепер за бібліотекарським фахом близько 80, в Канаді — 40 осіб. Крім того, українські бібліотекарі розкидані одинцем по віддалених містах, що й утруднює їхній безпосередній контакт. Основуючу грамоту Товариства підписали перші 32 члени. Основуючі збори схвалили статут організації та обрали першу управу Товариства, в склад якої увійшли: Степан Волиняк з Клівленду — голова; д-р Богдан Винар з Денверу, д-р Осип Ланко з Нью-Йорку, магістер Методій Пласкач з Клівленду і д-р Роман Коє з Філядельфії.

Стислий виклад загального звіту з діяльності...

(Закінчення з 3-ї сторінки)

ряного (1959) та двократної подорожі Голови ВО М. Лівницького (1958-1960).

Для належної інформації ширших мас української еміграції налагоджено сталий контакт з українськими часописами: «Українські вісті» (Європа), «Прометей» (США), «Український голос» (Канада), «Українець в Австралії» (Австралія), «Рада» (Аргентина), так само з «Українське слово» (Париж), «Народна воля», «Народне слово», «Свобода» (США), «Канадський фермер» (Канада) та ін.

З тієї ж причини — брак засобів — власна видавнича діяльність була обмежена.

Влітку 1957 р. видано «Збірник матеріалів IV сесії УНР» (10 друкованих аркушів. Тираж 3 000).

1958 р. видано брошуру «Консолідація і т. зв. непередішненство» автор Ф. Пігідо (стор. 20, тираж 1 000), де вперше поставлено питання про потребу ревізії відносин з АКВ.

Тоді ж накладом Ресорту Преси і Інформації видано брошуру-памфлет В. І. Гришка «Хто з ким і проти кого?» Відкритий лист-відповідь Ю. Смоличу (стор. 40, тираж 2 000).

1959 р., зважаючи на великий попит, памфлет В. І. Гришка було випущено другим виданням (тираж 1 500).

Замовлену Ресортом Преси і Інформації В. Гришкови й написану ним (гонорово — без оплати гонорару) до ювілейних дат 1958-1959 книжку «Молода Україна пореволюційного сороколіття під советами» (224 стор.) видано через видавництво «Україна».

Близько 1 000 примірників памфлету та книжки В. Гришка про молоді переселенці до підсоветської України на адреси різних культурних, наукових установ, бібліотек тощо. Причому, довкола цих книжок зав'язалася полеміка з советською пресою.

В науковому збірнику в англійській мові Інституту вивчення СРСР «Україніан рев'ю» (№ 5 за 1957) вміщено велику статтю Ф. Пігідо про українсько-жидівські відносини.

В пляні видаць Ресорту Закордонних справ видано брошуру в німецькій і англійській мовах — автор М. Лівницький — «Як довго ще ілюзія коєкзистенції?» (стор. 16. Тираж 2 000).

В пляні Ресорту Внутрішніх справ за рахунок спеціального асигнування видано брошуру також в німецькій і англійській мовах: «Українська молодь і большевизм» (стор. 16. Тираж 2 000).

Підготовлений для видання ювілейний збірник до 40-ліття проголошення Української Народної Республіки не зміг бути виданий за браком потрібних коштів.

На доручення ВО, Ресорт Преси перебрав на себе ініціативу в справі організації відзначення ювілейних дат 1958-1959 років. Ресорт видає «Тези до відзначення 40-ліття УНРеспубліки», «Тези до 10-тиріччя УНР», видруковано у багатьох газетних серіях статей, присвячених ювілейним датам (автор Ф. Пігідо). Це й означилося тим, що ювілейні свята були особливо вродливі і багатолюдні.

Ресорт Преси провів підготовчі заходи до т. зв. «Фестивалу молоді», що відбувся у Відні влітку 1959 р. На фестивалі було відряджено редактора радіо «Свобода» А. Ромашко, з допомогою якого розповсюджено серед учасників фестивалю, зокрема серед українців, пропагандивні матеріали, в т. ч. памфлет В. Гришка «Хто з ким і проти кого?» — Відкритий лист відповідь Ю. Смоличу; книжку В. Гришка «Молода Україна пореволюційного сороколіття»; брошуру «Українська молодь і большевизм» в німецькій та англійській мовах.

Виконавчий Орган вживав заходів, щоб підтримувати контакт з українським народом на Батьківщині, використовуючи українськомовні радіовислання («Голос Америки», Радіо-Канада, Радіо-Рим, Радіо-Мадрид та радіо «Свобода», колишнє радіо «Визволення»), намагаючись впливати на характер їхніх радіовисланий. Радіопрограми більшості згаданих радіовисланий часом передають не все те, що ми хотіли б чути. Останніх років відношення з адміністрацією радіо «Свобода» з причин, що про них уже було згадувано, набрали незадовільних форм, і ВО для пересилання своїх звернень до населення України та різних інформативних матерія-

лів використовував переважно Радіо-Рим.

ФІНАНСИ

На закінчення Голова ВО подав звітні матеріали про стан фінансового господарства Державного Центру УНР, яке у звітному часі на всі сто відсотків базувалося на пожертвах української патріотичної громади у формі добровільного Національного Податку, надходжень від передплати «Позики Визволення України» та інших добровільних пожертвах.

Витрачання зібраних грошей провадилося в рамках провізоричного кошторису, до якого ВО, за згодою УНР, щораз вносив потрібні корективи. Облік фінансових операцій провадився згідно з установленими законом нормами. Грошові операції Ресорту Фінансів ВО двічі на рік перевіряла Найвища Державна Контрольна Рада. Незаконних витрат Контрольна Рада не відмічала.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРЕЗИДЕНТА УНРЕСПУБЛІКИ В ЕКЗИЛІ Д-РА С. ВИТВИЦЬКОГО

Одним з своїх головних завдань Президент УНР в екзилі вважав нав'язання й утримання тісного контакту з нашим громадянством. В першу чергу йшлося про втримання безпосереднього контакту поїздками до осередків нашої еміграції. Промови на зібраннях наших громадян звичайно торкалися політичних тем або були виголошені з нагоди державних свят. Президент відбув за час свого перебування за океаном 43 таких поїздок по Сполучених Штатах Америки і Канади. Часто Президента вітали офіційні чільні представники місцевої і федеральної влади (в Пітсбурзі, Монреалі, Торонто, Гамілтоні, Трентоні).

В Нью-Йорку діє секція Ліги Поневолених Народів (Паризького Б'юро). Разом з представником Виконавчого Органу УНР на США, Президент спільно з провідом тієї установи змагав до оживлення її діяльності на відтинках організації інформації та зносин з урядовими установами. Про це згадується тому, що названа секція не завжди розпоряджала діями, які могли б виконувати деякі чергові обов'язки. Але постійна діяльність Президента оберталася довкола наших взаємин з т. зв. сателітними народами. Президент старався зв'язати їхні політичні інтереси з українською справою і, так би мовити, посунути нашу проблему на захід. В Нью-Йорку діє організація т. зв. сателітних народів під назвою «Асамблея поневолевених народів». В її склад входять представники екзильних сателітних урядів, вона стоїть під опікою американської організації «Фрі Юроп».

Президент по декілька разів відвідував поодиноких членів Асамблеї з пропозицією прийняти до неї представників України, намагаючись переконати їх, що це з різних рацій є в їхньому інтересі. Президент вніс до управи Асамблеї два меморандуми з пропозиціями згаданого прийняття. Ця справа була двічі дискусювана на сателітних зібраннях, і в прийнятті було відмовлено, але встановлено постійний інформаційний зв'язок з Державним Центром Української Народної Республіки.

Чимало турбот представникові Виконавчого Органу УНР та Президенту завдавали невірні американські інформації, подані деякими жидівськими джерелами. На них реагувалося відповідними усними й писемними виснаженнями. Відносини Президента з деякими відповідальними жидівськими діями були більш як коректні. Згадані анти-українські заяви в деяких місцях не сприяли цим відносинам, але Президент все ж таки ті коректні взаємини утримує й далі.

На форумі вашингтонського Конгресу з кінцем 1958 р. виринула справа скорочення українських радіопередач в урядовій радіовисильні «Голос Америки». За ініціативою поінформованих Президентом сенаторів, була створена окрема комісія для розгляду цієї справи. В результаті тих заходів радіопередачі «Голосу Америки» в Україні своїм змістом наблизилися до вимог української політичної інформації. Направа політичного курсу Американського Комітету Визволення була теж темою численних виснажень Президента перед

членами Конгресу і перед державним департаментом.

Діяльність Президента на терені США проходила головню на форумі американського Конгресу. Сьогодні вже не можна перелічити всіх тих сенаторів і конгресменів, яких Президент відвідував на протязі своєї праці. Не можна перелічити теж і дотичної кореспонденції.

Членам сенатської конгресової комісії для зовнішніх справ Президент передавав свої меморандуми на актуальні політичні питання. Деякі з них були друковані в конгресовому рекорді. Фрагменти таких меморандумів деколи передавалися редакції часопису «Нью-Йорк Таймс». Дуже часто Президент

бував у державному департаменті, декілька разів також і в уряді інформацій. Крім того, подав департаментові також свої обширні меморандуми про сучасне становище в Україні. Був Президент теж в особистому й писемному контакті з дорадниками вашингтонського державного департаменту.

У своїх листах до Об'єднаних Націй Президент доказував, що делегація т. зв. УССР не має права репрезентувати Україну перед Об'єднаними Націями. Перед двома роками Президент разом з представником Виконавчого Органу УНР на США видав брошуру про російський колоніалізм. Не всі акти діяльності Президента вже викінчені і надаються до публікації.

о. К. ДАНИЛЕНКО-ДАНИЛЕВСЬКИЙ

„Морріс-Арборетум“

(Екскурсія)

Кожна пора року має свій колір, свою красу, свій мистецький стиль. Весна чарує нас світло-зеленою, злегка припорошеною жовтю, як на вербах, ожрою в найтонших нюансах. Літо — ізмуродно рожевою. Осінь — багрянмалиновою, що найбагатіша своїми кольорами, тіннями, красою. Зима зодягає нашу рідну землю в пишню білий саван.

Проте, неперевершеною є осінь, що на її велетенському екрані збігаються всі фарби: темно-зелені, жовто-багряні, блакитні, рожеві, русі, червоні, як жар. Як дорогоцінне каміння, вони грають, переливаються, пестять і валять наш зір своєю неземною красою. Осінь обережно торкається й обдає нас своїм холодним крилом у великому місті й спадає на квіти, дерева, ліси, алеї, парки своєю дивно-казковою меланхолічною красою та пригадає щасливі дні, пережиті весною. Осінь на тихому, затишному хуторі порохить світлою ожрою верхів'яття, струнких, сріблястих, українських тополь. Вона полохає по ярутах, гаях, на широких степах гусей та журавлів, що готуються до далекого лету. Осінь ніжно торкається струн нашої душі своєю тихою журбою. А щоб перейнятися чарами осінньої симфонії, поспішаємо в обійми таємничого лісу, парку, довгих алеї і там знаходимо безмежну насолоду.

Сьогодні міжнародне свято Сполучених Штатів. Сьогодні знаменна дата, бо три століття тому відважний Вільям Пенн заснував штат Пенсільванію. Сьогодні день народження Пенсільванії, в якій ми живемо і благоденствуємо. А Вільям Пенн з найвищою пам'яттю у Філадельфії оглядає всю Пенсільванію та її розкішну багату мальовничу природу: ліси, гаї, озера, парки та долини, що розляглися навколо далеко, далеко.

Від центру Філадельфії котять авта в північно-західному напрямку. Залишається позади велетенське тридільйонне місто, колишня столиця... Нові пейзажі. Нові картини. Поодинокі хутори — тихі фарми трудолюбивих господарів — нагадують далекий, рідний край.

Аж ось і він, багряно-золотий, мов український козарлюга у своїй пишній киреї, густий жовто-багряний ліс. Справжній ліс. Суворий. Задуманий. Мовчазний.

За сорок хвилин ми опинилися в казковому царстві. Подорожні на терені великого лісо-парку: «Морріс-Арборетум».

ЧЕСТНУТ — БУДИНОК АВДИТОРІЇ

Будинок в архітектурному мішаному стилі «ампір-барокко». Весь оповитий площем та диким виноградом, що червоніє, як стигле яблуко. Заходимо. Нас багатенько. Сідаємо. Перед нами на всю стіну екран. Солідний професор подає штрихи з історії «Морріс-Арборетуму». Лекцію ілюструє кольоровими етюдами, що подає в календарному порядку вегетації — красу та зміни цієї мальовничої околиці на протязі року. Пропливає понад три десятки живописних краєвидів.

Темно-зелений ліс, що перемагає зиму на провесі, коли починають гомоніти лісові струмочки... Буїно веселий він сміється соняшними бризками весною. Могутній, сп'янілий, світло-зелений ліс, залитий сонцем в літній ясно-блакитний день. В пожежі різних кольорів горить він в осінній ясний день. Ось білосніжною габою повисла пухнаста зима на кучерявих деревах. Ліс ранком, удень, назаході сонця.

Різні породи обитателів багатой фльо-

ри: лісові, ягідні, овочеві, декоративні, а в центрі пишні троянди та водограї. Доріжки, алеї, і всюди море квітів.

А тоді оглядаємо лісо-парк в натурі.

МАЛЬОВНИЧА ДОЛИНА

Згори, з будинку аудиторії розкривається чудова панорама на широку, розлогу живописну долину. На обох схилах її росте буїно-кучерявий, мішаний ліс. Простяглася довга й вузька алея могутніх, струнких, лапчастих дубів, що почали скидати з себе ізмурдно-сапфировий намет. Велетенськими парасолями розляглися на волі різно пальчасті клени та осокори. Поважні буки, кедрі, деодори, лебани, широкі калігани, височезні сосни, стрункі пірамідальні тополі, замріяні зеленосизі ялики.

Опустила свої довгі віти наша, українська, стара верба. Її підтерезали залізними шишами, — так ретельно оберегають її старість. З боку неї теж стара сусідка «Магнолла-Емілі», що встелила доріжку своїми гігантськими листками, як нашими лопухами.

Багато ще тут декоративних дерев, що повзуть по стінах, що щедро позолочують будинки, та наукові лабораторії «Морріс-Арборетума». Безліч ліщених й чагарників.

БОТАНІЧНИЙ САД

В долині на кілька десятків акрів розкинувся ботанічний, плодоносний сад. Під ногами багато груш і яблук. Тх ніхто тут не збирає. Рясно обліплені дерева червоною «райкою». Величезні ягідні кущі нагадують нашу червону калину. Цього теж ніхто не збирає, не сушить, не варить.

На кожному дереві, деревці, кущі алюмінієва табличка з позначкою ботанічного роду, віку й країни походження. Все це пильно оберігається. Тут представники фльори цілої земної кулі. Та найбільше з Колумбійської Америки. Тут перекикаються й змагаються між собою Південний та Північний полюси. Це велика й невичерпна книга знання для тих, хто любить природу.

ЗОЛОТА СЕРЕДИНА

Це великий чотирикутник: білий, рожевих, червоних, лілових та різного кольору троянд, що, не зважаючи на осінь, пишються своєю дивною красою та посилюють в дар рясним відвідувачам свої ніжні й тонкі пахощі. На рогах колонади з вазами розкішних квітів, що квітучими серцями спадають до низу. По боках альтанки. Посередині завмерлий водограй.

ГОМІНЛИВИЙ ПОТІК

Віжить він з гори довгою, вузькою дзеркальною смугою через увесь ботанічний сад. Поволі розширюється і створює тихе чудове «лебедине озеро» — повне золотого листя. А тоді вода з гомоном спадає вниз і прудко несеться далі. Цей болішумний потік оживляє живописну долину та надає їй особливої краси й зачарування.

ГОДИНА РОЗВАГИ

В одинадцятій годині дня біля будинку на горі під осіннім, ясним небом аматори природи склинули капелюхи, а по лісі покотилися бадьорі мелодії національно-зоряного гимну «The Star-Spangled Banner». Проспівали це «Амеріку» а та інші пісні з нового краю.

Тут же на лоні природи, снідали, а музики грали різнонаціональні «попури». Відбулася також «імпреза» різнонаціональностей, що тут збиралася: ук-

(Закінчення на 7-й сторінці)

3 IX з'їзду ДОБРУСУ в Англії

Цьогорічний з'їзд ДОБРУСУ, який відбувся 4. 11. 1961 р., пройшов під знаком підсумків 10-річної праці, яку започатковано десять років тому в Брадфорді.

З'їзд розпочався молитвою за український народ та за добрі наміри праці з'їзду. Молитву здійснили священники УПЦ (Соборноправна) о. І. Сорокопуд, с. І. Бурма, о. А. Захарченко та дякон В. Медвідь. Після молебня о. Сорокопуд сказав коротеньку проповідь та закликав усіх учасників з'їзду наступного дня помолитися за душі спочилих церковних достоянств та вірних відродженої Української Автокефальної Православної Церкви на Батьківщині 1921 р.

З'їзд відкрив уступаючий голова Головної Управи ДОБРУСУ І. Золенко коротким словом, закликаючи всіх делегатів і гостей взяти жваву участь у роботі з'їзду та обговоренні пройдені 10-літньої праці ДОБРУСУ і накресленні напрямних дальшої праці на користь нашої обездоленої Батьківщини.

На голову президії було обрано М. Червоненка, а секретарем — Мар-ка. До почесної президії запрошено присутніх отців та голову Представництва ВО УНРади полк. П. Базилевського. Привітання, які наспіли, прочитав І. Слюсарчук, а усно привітали: о. І. Сорокопуд, о. Ю. Максимчук, о. Сергій (від козаків самостійників) і полк. Базилевський від Представництва ВО. Всі привітання були пройняті духом надхнення для дальшої боротьби з російсько-більшевицьким окупантом.

Доповідь, надіслану на з'їзд С. О. Підгайним, прочитав з надхненням інж. К. Дмитренко.

Дискусія по доповіді не відбулася через відсутність автора, але були теплі співдоповіді, що цілком приєднувалися до поглядів С. Підгайного, а також усі співдоповідачі погоджувалися про наше невідкладне завдання на чужині, висловлене С. Підгайним.

Звіт про діяльність Головної Управи ДОБРУСУ виголосив І. Золенко, вшановуючи хвилиною мовчанкою пам'ять членів ДОБРУСУ, які відійшли на вічний відпочинок.

Підкреслюючи досягнення за десять років праці ДОБРУСУ та за останню каденцію, доповідач зазначив, що ця організація все ж не виконала зобов'язань,

взяте на себе на першому установчому з'їзді, бо наша Батьківщина й по сьогодні залишається поневоленою. Одне, ми на цих островах багато зробили корисного в обороні прав нашої Батьківщини, було б, звичайно, зроблено багато більше, якби ми всі взяли широкі до праці і не тратили марно енергії та часу на поборення самих себе, земств спільної праці єдиним фронтом проти ворога.

Цьогорічна праця була найбільше спрямована на розповсюдження чужомовної літератури про Україну та про її змагання. Прикладом цього є те, що Головна Управа закупила 20 примірників роману І. Багряного «Сад Гетсиманський» у французькій мові і вручила всім амбасадорам африканських посольств у Лондоні, президентові Конго Касавубу, президентові Катангі Чомбе і комуністичному провідникові Конго Гізента. У відповідь одержали похвальні співчуття нашому визволенню, а амбасадор Південного В'єтнаму прислав свою історію визволення від окупанта.

Можемо до цього додати, що Москва була дуже заскочена такою діяльністю ДОБРУСУ в Англії, тому недаром московські агенти за всяку ціну шукали купити рецензента, щоб цей твір оплогавити і знецінити, зверталися з пропозицією до М. Полтави (див. «УВ» ч. 45/1471 за 5. 11. 1961 р. в рубриці «Читачі пишуть»). ДОБРУС в Англії своєю працею показав, що ця організація є одним з найактивніших рупорів, який дуже турбує московського окупанта.

На закінчення звіту доповідач закликав усе членство до активної праці для загального добра та для посилення боротьби проти московського окупанта.

Фінансовий звіт зачитав керівник фінансового відділу І. Слюсарчук, а звіт контрольної комісії зробив М. Пишненко.

До новообраної управи одноголосно обрано: І. Золенко — голова, І. Слюсарчук, М. Мокр., О. Мир-о, Іш-к — члени. До контрольної комісії увійшли М. Пишненко, О. Перегятко, І. Лих. Резолюцію прийняли учасники з'їзду одноголосно (див. «УВ» ч. 47/1473 за 19. 11. 61 р.).

З'їзд закінчився співом національного гімну. Мих. ПОРИПІЛО

Відбувся III-й з'їзд ДОБРУСУ в Німеччині

3. грудня ц. р. в Новому Ульмі відбувся III-й з'їзд ДОБРУСУ в Західній Німеччині, присвячений 10-річному ювілеєві організації. На з'їзд прибуло понад півсотні членів та значна кількість гостей, а між ними представники Уряду УНР в екзилі, представники інших національностей. Після молебня, що його відправив настоятель парафії УАПЦ в Аугсбурзі, член ДОБРУСУ о. Гнат Воробець в супроводі добре zorganizованого хору ново-ульмівської Свято-Троїцької парафії під диригентурою І. Л. Рябчуненка, — голова Головної Управи ДОБРУСУ відкрив з'їзд, привітавши Віцепрезидента УНР в екзилі і почесного члена ДОБРУСУ Івана Багряного, учасника Визвольних Змагань ген. Андрія Вовка, члена Української Центральної Ради, голову Комітету по будові храму св. Симона в Парижі, відомого українського діяча Петра Плевако, присутніх членів ДОБРУСУ та гостей.

На голову з'їзду було обрано Івана П. Богомаза, на заступника голови — довголітнього в'язня Ярославського політизолятора, що сидів близько двох років в одній камері з академіком Єфремовим і написав про це свої спогади (тепер живе в будинку для старших у Дорнштадті), Михайла П. Татуся, на секретаря — Івана Д. Тарасюка.

Програма з'їзду пройшла в атмосфері обговорення актуальних завдань ДОБРУСУ в Німеччині.

З'їзд вислухав звітну доповідь дотеперішнього голови Головної Управи про її діяльність в час каденції.

До президії з'їзду надійшло кілька десятків привітань. Ширі й змістовні привітання надіслали з'їздові такі визначні особи й організації: Президент

УНР в екзилі д-р Степан Витвицький, Віцепрезидент УНР в екзилі і почесний член ДОБРУСУ Іван Багряний (усно привітав), Голова ВО УНРади Микола Лівіцький, заслужений учасник Визвольних Змагань Андрій Вовк (усно), привітання від УАПЦ, Архиепископ Іван Бучко, Єпископ Платон, голова Світової Федерації ДОБРУС-СУЖЕРО Семен Підгайний, Президія Світової Федерації, ГУ СУЖЕРО в Канаді, ГУ ДОБРУСУ в США, ГУ ДОБРУСУ в Великобританії, Головна Управа ЦПУЕН, адміністратор Світової Федерації Третет, привітання окремих членів, що не змогли прибути на з'їзд, присутні гості інших національностей, Центральний і крайові комітети УРДП, Головна Військова Управа ЛСП, тощо.

По заслуханні звітної доповіді голови Головної Управи та висновків з ревізії контрольної комісії з'їзд визнав працю Головної Управи задовільною та обрав нові керівні органи. До складу Головної Управи ДОБРУСУ нової каденції обрані такі особи: Іван Тарасюк — голова, Федір Аксюк — секретар, п. Говорун — фінансовий референт, о. Гнат Воробець, Григорій Бабенко — члени. В склад Контрольної Комісії увійшли такі особи: А. Нікітін, В. Слонь, І. Лиховий.

З'їзд ухвалив ряд ділових справ та спеціальну подяку управі Світової Федерації ДОБРУС-СУЖЕРО за визначену Головною Управою допомогу на скликання з'їзду Головної Управи ДОБРУСУ в США за матеріальну допомогу членам ДОБРУСУ в Німеччині, подяку всім тим, що привітали з'їзд, а також схвалив звернення 3-го з'їзду ДОБРУСУ в Німеччині до українців на Батьківщині, що передається по Радіо та надрукується в пресі. Л. МИРСЬКИЙ

Вшанування пам'яті Базару в Болтоні

Заходами Болтонського відділу Т-ва сприяння УНРаді і місцевий відділу Легіону Симона Петлюри та філії ДОБРУСУ 26. 11. 1961 р. в школі Барнабас в Болтоні (Англія) влаштовано академію в зв'язку з трагедією Базару і Листопадового зриву.

В одній із шкільних кімнат членство вицезгаданих організацій та громадянство Болтону і Лідсу масово відзначили ці дві історичні українські події. О 5-й год. вечора о. Іван Бурма перед відслуженням панахиди у своїй проповіді згадав про мученицьку смерть 359-х героїв української слави під Базаром, які виказали непереможну силу віри в Христа і любов до своєї Батьківщини. Вони не продали своєї козацької слави, хоча як кати намагалися тортуватися з ними, обіцяючи їм помилування, якщо вони зречуться своєї

національної ідеї і підуть на службу до червоної Москви.

Після проповіді відслужено панахиду по 359-х мучениках з участю хору під керівництвом В. К-ця.

Після панахиди голова місцевого відділу Т-ва сприяння УНРаді Г. В-ль відкрив академію. Вступне слово сказав В. К-ць, а потім К. П-ром у своєму рефераті висвітлив у патріотичних картинах подію під Базаром.

Реферат про Листопадовий зрив прочитав В. К-ць, навітливши боротьбу нашого народу на протязі всієї української історії.

По рефератах І. Муха продеклямував «359-ть».

На закінчення академії голова відділу Т-ва сприяння УНРаді подякував о. І. Бурмі, хором та всім численним учасникам академії і всією громадою заспівали національний гімн. І. М.

Юл. МОВЧАН

З В І Д У С І Л Ь

«ОБОЄ-РЯБОЄ»

Загально прийнятий погляд, що нібито жінки частіше говорять неправду, тобто, «по-простому кажучи», брешуть, виявляється — не вповні відповідає дійсності. Згідно інформації журналу Американської асоціації геринтологів (геринтологія — наука, яка вивчає недуги старих людей), восьмирічні дослідження над 151 пацієнтом дали такі висновки: Найчастіше люди брешуть в 30-50 роках свого життя, при тому, відсотково більше чоловіки, ніж жінки. Чи людина одружена, чи самотня — не має істотного значення, хоча дослідні показали, що до брехні більше схильні вдови, ніж вдіви. Також виявилось, що хоча чоловіки частіше брешуть, проте серед брехунів на «більшу скалю», тобто аматорами більших брехливих вигадок частіше є жінки, ніж чоловіки.

АВСТРАЛІЙСЬКИЙ МЕТОДИСТ КРИТИКУЄ «АМЕРИКАНСЬКИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ»

Д-р Елан Вокер — австралійський методист-євангеліст, заявив в Чикаго на річному з'їзді ради соціальних і економічних зв'язків Церков методистів, що

широсердечний привіт професорові англійської мови і нашому провідникові Єллісаветі Трагер.

о. К. ДАНИЛЕНКО-ДАНИЛЕВСЬКИЙ

„Морріс-Арборетум“

(Закінчення з 6-ї сторінки)

раїнци, поляки, білоруси, росіяни, балтійці, кавказці, степовики та інші. У вінок пісень вплілася наша «Ой на горі та жінці жнуть...!» Та не обійшлося й без українського «Гопака», що його так витанцював агроном Садовенко з Диканьки, що аж вузькі штани тріснули...

Знову оглядаємо велику наукову фортецю-лабораторію. Теплиці, що звертають на себе увагу своєю імпозантністю, — це три палаци із скла. Тут вирощують і апробують сіянці, щоб практикувати сажанці різних тропічних, субтропічних дерев, ягідників і квітів. Тут переводяться тисячі наукових дослідів.

СТАРА ХИЖИНА

Нанизу коло тихого озера, в хащакнетрях лісових заховалась оспівана індійська хижина «Дяді-Томи». Це невеличка рублена комора з одними дверима та двома прорубами-вікнами. В стіні примітивний комин та залізна плита від пожежі. Хижина — це живий свідок того, якими стомильними гонами в наші дні довершує Америка свій непереможний, технічний прогрес, свою високу технічну цивілізацію. Такі хижини з їхніми туземцями особливо любили оспівувати безсмертні творці: Майн-Рід, Конан-Дойл та інші. Стара хижина непомітна для людського ока. Мабуть зрідка її хто відвідує і тільки наспівує їй свою монотонну й журливу пісню про давноминулі дні. Але туристові варто було б до неї заглянути.

НАСАМОТИ

Ліс шумить. Це вже праліс. Ліс шумить і порохить жовтими листям. Ось з далекіх українських степів долітають буйні мелодії безсмертного Лисенкового «Стогне вітер вельми в полі, реве, дуб ламає...» А там співають сиві Карпати «Верховино, світку ти наш, гей, як з тобою ту мило!», «Чуєш, брате мій, то-

варишу мій, відлітають сірим шнуром журавлі у вирій»... Співають, грають, не вгавають кобзарі...

Так, добре зробив, що приїхав на осінній бенкет до лісового парку — почув гомін лісу та пригадав свій дубово-кучерявий, український ліс.

Тиша навколо, ніде ані гуку. Тільки кляйдеро ритмічно постукує, добуваючи собі шашеля. Вже вечоріє. Поспішно оглядаю і нотую. Ось великий, бриластий палеоліт. Камінна стіна, — аж сім дверних отворів. Мабуть військовоє сховище тих далеких часів. Сурми-сигнали згори.

Машини котять до Філядельфії.

ДОВІДКА

Живописна околиця «Морріс-Арборетум» знаходиться на північній захід за 12 миль від центру Філядельфії. Тут розміщується ботанічна лабораторія природознавчого факультету Пенсільванського університету. Ботанічний сад-парк займає 160 акрів чудового лісового пейзажу.

Фундатором-меценатом його був інж. Джан Морріс та його сестра Лідія, що пожертвували для університету свої фонди та за 40 літ муравлиної праці залишили після себе в натурі: знамениті колекції дерев, кущів і квітів багатющої фльори. Студенти переводять тут тисячі наукових дослідів з рослинами всього світу та найбільше удосконалено життя рослин західної півкулі. В парку багато також різної пернатой дичини, що на весну й літо він перетворюється в царство пташинного гомону і співу.

Щодня далеких і близьких відвідувачів радо й гостинно приймає адміністрація парку, дає різні консультації та всі послуги безкоштовно. Щоб знати природознавство Америки, необхідно використати щасливу нагоду та відвідати цей науковий заклад.

Від імени української групи складаю

Не забувайте про передплату на „УВ“

Нове англословянське видання

В першій декаді листопада ц. р. появилася нове видання англословянського «The New Review».

В першому числі статті: І. Багряного, С. Підгайного, Д. Крейн, Г. Булата, У. Самчука, О. Підгайного, Ікуко Камітакагара, Н. Беллер і Джеффу Саск.

Видає Видавничий комітет Президії Світової Федерації Українців бувших Політичних В'язнів і Репресованих советським режимом.

Виходить що два місяці. Річна передплата — два долари, в продажі окреме число — 35 центів.

Зрозуміло, що це видання може існувати і журнал стане більшим і змістовнішим при активній фінансовій підтримці нашого громадянства і співпраці наших учених, політиків та журналістів старшої і молодшої генерації.

Статті і матеріали просимо надсилати на адресу:

The New Review, 381 Concord Ave., Toronto 4, Ont., Canada.

Передплату надсилати на адресу:

F. U. P. 7752 Stout St., Detroit 28, Mich., USA.

Видавничий комітет: Семен Підгайний (голова), Микола Приходько, Петро Павлович і Петро Третяк — члени. Редактор — Олег Підгайний.

Редакційна з 1-го числа «The New Review» — Олега Підгайного

Новий журнал, як і нова книжка, потребують виправдання їхньої появи. Так ось наше. В цій найкращій з усіх світів існують проблеми, що вимагають вдумливого та впертого вивчення. Цілий світ насправді під небезпечкою повного знищення, з одного боку, та небезпечкою створення всесвітнього рабства і знищення всієї раціональної думки під пануванням комуністичної Москви з другого боку.

Пробувати зрозуміти як це так сталося, і насамперед, що ми, вільні люди, можемо зробити, щоб увесь світ, разом з Україною, Тибетом та всіма іншими країнами, став вільний... ось чому було почато видання цього журналу.

«Нове Рев'ю» підтримує велику революцію, Революцію Вільної Людини, як її окреслив президент Кеннеді. Лю-

дина справедливості та здорового глузду не має іншого виходу, як робити все, що в її силі, аби призвести до визволення людини та народів уярмлених комуністичною Москвою і Пекіном. Вивчати методи, якими визвольна революція може бути підсилена і що можна зробити, щоб вільний та світлий Київ знищив рабську та темну Москву, щоб народи Китаю та СРСР були звільнені, методом революції... і це теж причина чому було засновано цей журнал.

«Нове Рев'ю» одночасно підтримує свободу та прогрес людського розуму у вільному світі. В нашій революційній боротьбі проти московської та пекінської тиранії, ми не сміємо занедбувати знання та принципи справедливості у вільних країнах. Це теж причина, чому «Нове Рев'ю» було засноване і це є насправді принципова причина. Ми хочемо дати українському та іншим народам можливість мирного вільного розвитку, можливість збагачення їхніх національних культур, а значить збагачення світової культури, то чи може бути вища мета для людини з сумлінням як визволити людину та додати нові скарги до прогресу розуму людини й людства. Це теж причина до появи «Нового Рев'ю».

Ми усвідомлюємо собі, що нас, тих, що пишуть та тих, що читають, є мало, що наші ресурси недостатні та що наші цілі надзвичайно великі. Ми розуміємо, що упередження в цих справах, з потужною підтримкою советської пропагандивної машини глибоко укорінені, що людина, яка зустрічається з незнайомими ідеями, не є до тих ідей сприйнятливою, але ми не бачимо іншого вибору, як починати навіть нашими недостатніми можливостями досліджувати проблеми, що є перед нами. Пробувати підсилити революцію визволення, і допомогти свободі та розуму людині в світі.

З вашою, дорогий читачу, моральною, літературною і фінансовою допомогою ми сподіваємося наблизитися хоч би на один крок до здійснення тих великих цілей.

Олег ПІДГАЙНИЙ

За єдність

16-й відділ Союзу Українок Америки в Твін-Сіті (Міннесота) з великим вдволенням сприймає закінчення успішної роботи V-ї сесії УНРади, за ходом якої слідували по коротких звітках у наших часописах.

Сердечно вітаємо Голову УНРади інж. Осипа Бойдуника, Президента Української Народної Республіки д-ра Степана Витвицького, його заступника Івана Багряного, Голову ВО УНРади М. Лівницького і його заступників інж. Д. Андрієвського та інж. Ф. Пігідо, а також усіх членів ВО, й бажаємо їм усім стійкої витривалості в виконанні пунктів, схвалених у резолюціях.

Успішне переведення V-ї сесії УНРади є доказом зрозуміння критичного моменту українськими політичними угрупованнями і категорична відповідь ворогові, що Україна, український народ стоїть у безперервній священній війні з Москвою за свою й інших поневолених свободу, і ніякі терористичні акти на наших провідників, а також винищення українського народу шляхом заслання та переселення в далекі пустелі Сибіру й Казахстану не здолають його. Російсько-большевицький імперіалізм став причиною холодної війни і затяжної міжнародної кризи, яка ніби вже і не має виглядів на мирну розв'язку, бо кожний черговий з'їзд комуністичної партії СРСР підтверджує і поширює завоєвницький «місянізм» Росії. Жорстокими злочинами, масакрами і репресіями позначилося і позначається «будівництво комунізму». В найперших жертвах упали:

За Управу Відділу:

М. МЕНЖЕГА (голова) В. ЄРМОЛЕНКО (секретар)

Самопосвята на громадські цілі

Видавництво «УВ» безпосередньо звернулося до українського громадянства за матеріальною допомогою на купівлю літопта для власної друкарні. Українська громада в Сіракузах (США) також енергійно взялася за працю на наш заклик. На потреби В-ва «УВ» був влаштований концерт під режисурою М. Ф. Дяченка. В концерті з самопосвятою взяли участь: Ніна Новохатько, Микола Новохатько, Володимир Трус-

кало, Рая Черевко (молоденька), Валя Злиденна. Із зібраних фондів під час концерту вже прислано В-вові «УВ» 100 дол. Українці м. Сіракуз на цьому не зупинилися і пообіцяли для В-ва «УВ» надіслати чергову допомогу.

Щире спасибі М. Ф. Дяченкові за організування концертів на громадські цілі, всім учасникам концертів, жертводавцям м. Сіракуз за швидку і щедру допомогу. Ред. «УВ»

Дискусійний вечір

Управа Спілки Українських Журналістів (СУЖ) влаштувала в Мюнхені у вівторок 5. грудня 1961 р., з приводу появи збірника наукових праць проф. Миколи А. Плевако товариський дискусійний вечір, на які запрошено було членів СУЖ та впродовження ними гостей. На сходинах доповідали: Петро А. Плевако (брат покійного професора)

на тему «Як постала книга Миколи А. Плевако» й Іван М. Кошелівець про «Літературну спадщину Миколи А. Плевако (з нагоди появи його книги)». УПРАВА СУЖУ

Поздоровлення

З днем ангела ап. Андрія, та з днем народження, що припадає в другій половині грудня, сердечно вітаємо нашого дорогого Мужа і Тага, та бажаємо йому багатьох і багатьох літ прожити. А його сімнадцятилітньому приятелю — «Українським вістям» з цієї нагоди переслаємо 22 дол., з яких 10 дол. — дар, а 12 дол. передплата на 1962 р., щоб і в наступному році щопонеділка він нас відвідував.

Дружина ПАРАСКОВІЯ ПАНЧЕНКО Дочка: КАТРУСЯ, ЛЮДА, ЛЕСЯ Гамілтон (Канада)

Відданого співпрацівника В-ва «УВ» п. А. Панченка вітаємо з днем його Ангела та народження і бажаємо йому здоров'я та багатьох літ у корисній праці для добра українського народу.

Ред. «УВ»

Читачі пишуть

Високоповажаний Пане Редакторе!

Останніми днями невідомо ким розіслана українським редакціям, взагалі, розповсюджена циклоstileво надрукована «Заява до української преси відносно становища в УНРаді», підписана «Полковник М. Чоботарьов».

Категорично заявляю, що я такої «заяви» не писав, не міг написати і не знаю хто є дійсним автором її та хто розповсюджує її.

Був би Вам, Пане Редакторе, дуже вдячний, коли б Ви таку мою коротеньку заяву надрукували в Вашому цінному органі.

З правдивою пошаною до Вас Микола ЧОБОТАРІВ

† Василь Андрійович Тимченко

5. вересня 1961 р. в Сіракузах (США) по тяжкій недузі, прийнявши сповідь і св. причастя, розпрощався навіки з цим світом св. п.

Василь Андрійович ТИМЧЕНКО

Покійний народився 1898 р. в с. Мерефа на Харківщині. Пережив тяжкі роки 1928-1929 та 1932-1933. Прибув до Америки три роки тому з Бразилії і виконував тяжку працю понад силу для його років. Але він працював для родини, кажучи словами Т. Шевченка, — я хочу, щоб мої діти «і чужого навчилися, і свого не віддуралися». Та не судилося Покійному дочекатися поки Петро і Галя закінчать вищі учбові заклади.

Покійний останній рік перебував у стані невилікувальної хвороби, що постала в наслідок обставин і переживань, які привели його на еміграцію.

Похорон відбувся 8. вересня 1961 р. Похоронні відправи та заупокійну літургію відслужив о. Сергій. Під час відправи співав хор, яким керував о. Лаврентій Склонний. Покійний здобув собі пошану не лише серед своїх земляків, але й між чужинцями які взяли численну участь у його похороні. Не дивлячись на робочий день, у просторі церкву св. Миколая в Сіракузах прибуло багато народу, що свідчить, що Покійного шанували як українці, так і був він добрим батьком своїх дітей.

По сумній урочистості, учасників похорону запросили на поминальну трапезу, якій прислужилися невтомні, працюючі сестриці парафії, за що родина Покійного висловила їм щире подяку. Голова парафії О. Остапенко згадав про тяжкий пройдений шлях Покійного, і як доброго чесного парафіянина, свідомого українця та зразкового батька своїх дітей, яких громада любить і шанує.

Ми, знайомі й земляки, виносимо велике співчуття і жаль родині: дружині Покійного, синам і дочкам — Петрові, Миколі, Галині, Катерині (Злиденній), Парасці й затеві та маленьким онучатам; а також дочці, зятеві й ону-

чкам, які залишилися на рідній Батьківщині — Україні.

Спи спокійно, дорогий наш Брате й Земляче! Хай американська вільна земля буде тобі легкою.

ДРУЗІ й ЗЕМЛЯКИ

Богослуження УАПЦ в Ліоні

Повідомляємо всіх членів Ліонської парафії (Франція), що чергова служба Божя відбудеться в неділю 24. грудня 1961 р. о год. 10-й.

А в суботу 23. 12. о 4-й год. по обіді в залі при церкві відбудуться загальні збори парафії. Присутність усіх членів необхідна. ПАРАФІЯЛЬНА РАДА

Третій літературний конкурс СФУЖО

З ініціативи й фундації голови м. Детройт Марусі Бек створено при СФУЖО літературну нагороду для жінок-письменниць. У виконанні цієї постанови проголошуємо літературний конкурс 1962 р.

Предметом конкурсу є: репортаж або опис подорожі з сучасного життя.

На нагороду призначено 200 дол., а саме: по 100 дол. за два рівноядні літературні твори.

Учасниками конкурсу можуть бути жінки-письменниці, або всі, що хотіли б ними бути.

Реченць закінчення конкурсу: 31. березня 1962 р.

Надіслані твори розгляне мистецьке журі, до якого увійшли: Іван Коровицький, Ольга Кузьмович і Марія Струтинська.

Конкурсні твори слід надсилати в трьох примірниках під псевдонімом, подаючи справжнє прізвище авторки в окремому запечатаному конверті на адресу канцелярії СФУЖО у Філадельфії з допискою: «Для комітету літературної нагороди».

WFUWO, 909 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa., USA

КОМІТЕТ ЛІТЕРАТУРНОЇ НАГОРОДИ

Українські Вісті

Тижневик політики, культури і громадського життя РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

Адреса редакції й адміністрації «U K R A I N S K I W I S T I» Neu-Ulm/Donau. Schließfach 32

Місячна передплата «УВ» з Німеччини, вкjučно з пересилкою, коштує 3.50 нм.